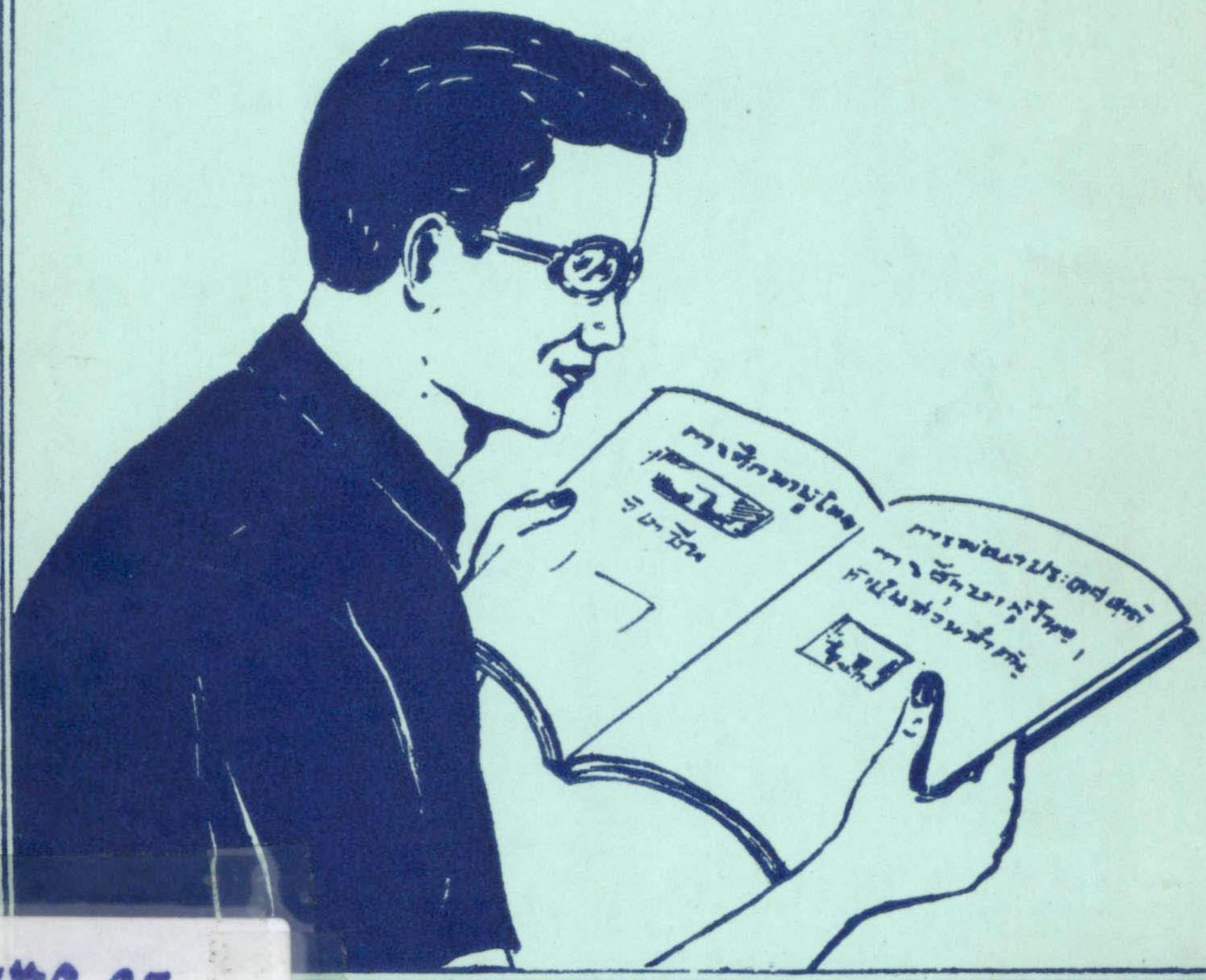
หนังสือ
ส่งเสริมการศึกษาผู้ใหญ่
ฉบับ

372.83
ส153น

เล่ม ๔

แบบหัดอ่าน

กระทรวงศึกษาธิการ

๐975

หอสมุดแห่งชาติ
๑๓ ก.ค. ๒๕๑๑
กรมศิลปากร

หนังสือส่งเสริมการศึกษาผู้ใหญ่

แบบหัดอ่าน เล่ม ๔

กองการศึกษาผู้ใหญ่
กรมสามัญศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

หนังสือส่งเสริมการศึกษาผู้ใหญ่ แบบหัดอ่าน เล่ม ๔ เป็นหนังสือที่จัดพิมพ์ขึ้นเพื่อให้นักศึกษาผู้ใหญ่ได้ใช้เป็นหนังสือสำหรับหัดอ่าน ต่อจากหนังสือส่งเสริมการศึกษาผู้ใหญ่ แบบหัดอ่าน เล่ม ๓ ซึ่งได้จัดพิมพ์ไปแล้ว เนื้อเรื่องแต่ละบทมีข้อความสั้น ๆ ใช้ภาษาง่าย ๆ เหมาะแก่นักศึกษาผู้ใหญ่ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นระดับ ๒ (เทียบเท่าชั้นประถมปีที่ ๔) จะใช้เป็นหนังสือสำหรับอ่านประกอบ เพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

ในการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ ได้รับความช่วยเหลือในการให้เงินทุนเป็นค่าจัดพิมพ์จากมูลนิธิเอเชีย กรมสามัญศึกษาจึงขอขอบคุณมูลนิธิเอเชียและผู้มีส่วนร่วมมือในการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ไว้ในโอกาสนี้โดยทั่วกัน.

กรมสามัญศึกษา

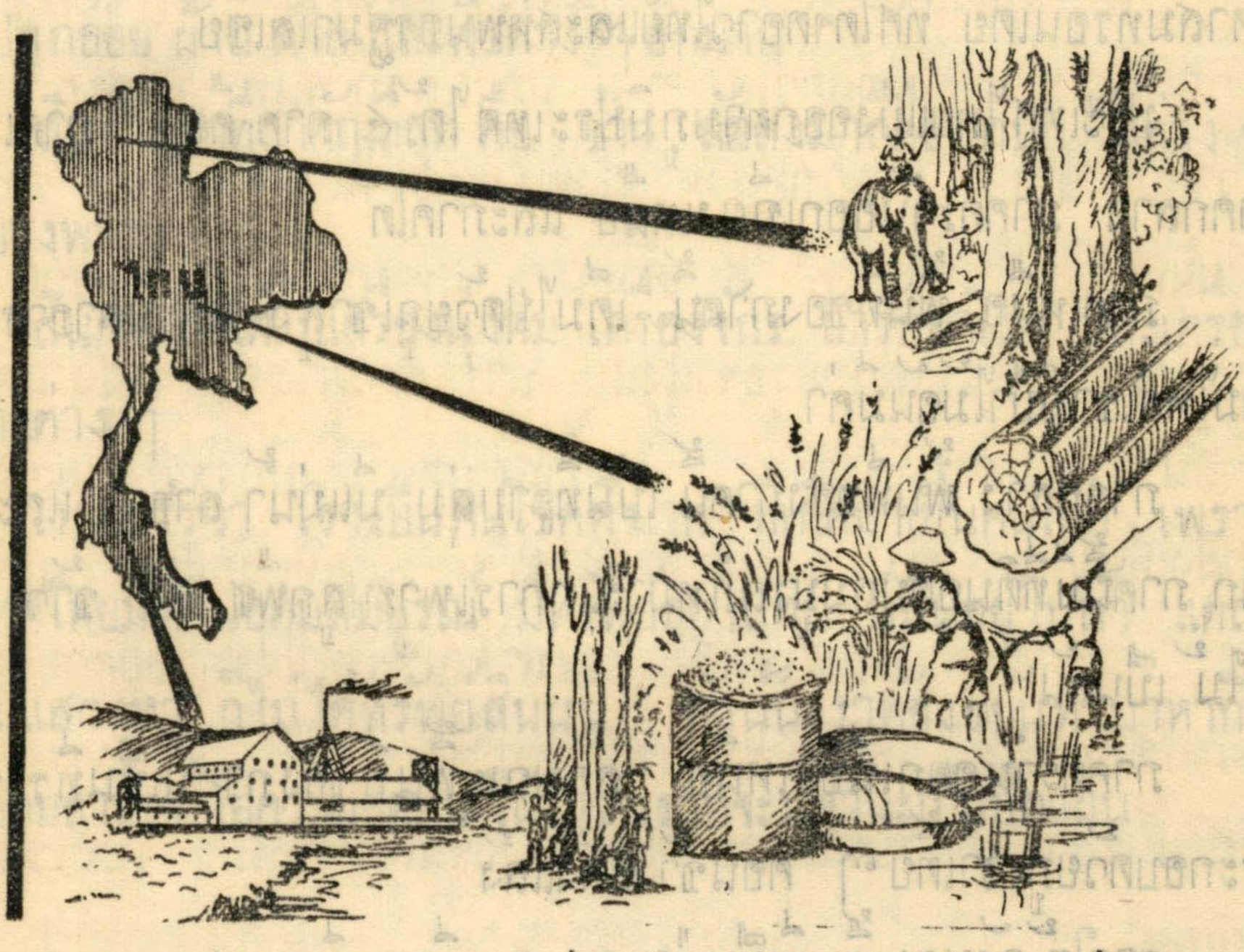
๑๕ ตุลาคม ๒๕๐๙

สารบาญ

		หน้า
บทที่ ๑	ประเทศไทย	๑
บทที่ ๒	การปกครอง	๔
บทที่ ๓	คนจนรู้จักสร้างตนเอง	๗
บทที่ ๔	การอนามัยในครอบครัว	๑๓
บทที่ ๕	พุทธศาสนา	๑๗
บทที่ ๖	ศีลห้า	๒๔
บทที่ ๗	กษัตริย์ลิจฉวี	๒๗
บทที่ ๘	การอาชีพ	๓๔
บทที่ ๙	การอาชีพ (ต่อ)	๔๑
บทที่ ๑๐	การอาชีพ (ต่อ)	๔๘
บทที่ ๑๑	การคมนาคม	๕๕
บทที่ ๑๒	การคมนาคม (ต่อ)	๖๒
บทที่ ๑๓	ป่าไม้	๖๗
บทที่ ๑๔	การเรือนและการทำครัว	๗๕
บทที่ ๑๕	สุภาษิตสอนหญิง	๘๑

๑	ปฐมสมโพธิกถา	๑
๒	ปฐมสมโพธิกถา	๒
๓	ปฐมสมโพธิกถา	๓
๔	ปฐมสมโพธิกถา	๔
๕	ปฐมสมโพธิกถา (ต่อ)	๕
๖	ปฐมสมโพธิกถา (ต่อ)	๖
๗	ปฐมสมโพธิกถา	๗
๘	ปฐมสมโพธิกถา	๘
๙	ปฐมสมโพธิกถา	๙
๑๐	ปฐมสมโพธิกถา	๑๐
๑๑	ปฐมสมโพธิกถา

บทที่ ๑
ประเทศไทย

เราเป็นคนไทย เราควรรู้เรื่องประเทศไทย ถ้าเรารู้เรื่องประเทศของเรามากเท่าไร ก็เป็นประโยชน์แก่เรามากขึ้นเท่านั้น

ประเทศไทยตั้งอยู่บนแหลมอินโดจีน แหลมอินโดจีนอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของทวีปเอเชีย มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ ๕๐๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ส่วนยาวของประเทศไทยคือ ตั้งแต่ทิศเหนือจดทิศใต้ยาวประมาณ ๑,๘๐๐ กิโลเมตร ส่วนกว้างที่สุดตั้งแต่ทิศตะวันออกไปจดทิศตะวันตกประมาณ ๘๐๐ กิโลเมตร ประเทศไทยมีพลเมืองประมาณ ๓๐ ล้านคน

อาณาเขตของประเทศไทย ทิศตะวันออกจดประเทศญวน เขมร และลาว ทิศเหนือจดประเทศพม่า และลาว ทิศตะวันตกจดประเทศพม่า มหาสมุทรอินเดีย ทิศใต้จดอ่าวไทยและสหพันธรัฐมาเลเซีย

ประเทศไทยแบ่งออกตามภูมิประเทศได้ ๔ ภาค คือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้

ภาคเหนือ พื้นที่ของภาคนี้ เต็มไปด้วยภูเขาสูง และมีลำธารมาก ตามไหล่เขามีป่าไม้อันมีค่า

ภาคกลาง พื้นที่ของภาคนี้ เป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำ ลำธาร และแคว มาก ภาคนี้มีที่ดินอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูกพืช เช่น ข้าว และผลไม้ เป็นต้น

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ลักษณะพื้นที่ของภาคนี้เป็นที่ราบสูง ประกอบด้วยภูเขาเตี้ย ๆ ค่อนข้างแห้งแล้ง

ภาคใต้ ลักษณะพื้นที่เป็นป่าและเขา ที่ราบมีตามชายทะเล ภาคนี้อุดมไปด้วยแร่ดีบุก และมีป่าไม้

ประเทศไทยมีอากาศร้อนและชุ่มชื้น ฝนตกพอสมควร และมีแม่น้ำลำธารมาก จึงเหมาะแก่การเพาะปลูกต่าง ๆ ป่าไม้อุดมสมบูรณ์

อาชีพที่สำคัญของพลเมือง คือ การทำนา ทำไร่ ทำสวน การทำป่าไม้ และการหาของป่า การทำนาเป็นอาชีพที่สำคัญที่สุด จนได้ชื่อว่าเป็นกระดูกสันหลังของประเทศ ในภาคใต้การขุดแร่ดีบุกเป็นอาชีพสำคัญ การจับสัตว์น้ำเป็นอาชีพสำคัญของเมืองที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำและชายทะเล

พืชสำคัญ ที่ปลูกในประเทศไทย คือ ข้าว ปลูกกันทั่วไป ยางพารา มะพร้าวปลูกกันมากในภาคใต้ ยาสูบ ปลูกกันมากในภาคเหนือ นอกจากนี้ยังปลูกอ้อย ฝ้าย ตาล และพืชต่าง ๆ อีกมาก

สินค้าออกที่สำคัญที่สุด คือ ข้าว ถัดลงมาก็คือ ดีบุก ไม้ต่าง ๆ และยางพารา

สินค้าเข้า ได้แก่เครื่องนุ่งห่ม เครื่องจักร ยารักษาโรค และเครื่องสำอางต่าง ๆ

เราควรรู้ว่า เราเป็นคนโชคดีมาก ที่เกิดมาเป็นคนไทย เพราะประเทศไทยมีที่ดินอุดมสมบูรณ์ มีทรัพยอยู่ในดิน มีสินอยู่ในน้ำ แต่ถ้าใครไม่แสวงหา ก็ไม่ได้ทรัพย์สินนั้น ดังนั้นเราต้องขยันทำมาหากิน ประกอบอาชีพด้วยความอดทน ในไม่ช้าเราก็จะมีฐานะเป็นปึกแผ่น

บทที่ ๒

การปกครอง

ถ้าท่านสังเกตให้ดี ท่านจะเห็นได้ว่า สัตว์ต่าง ๆ ซึ่งรวมกันอยู่เป็นพวกเป็นฝูง นับตั้งแต่สัตว์เล็ก ๆ มด ปลวก จนกระทั่งสัตว์ใหญ่ ม้า ควาย ช้าง ในพวกหนึ่งหรือฝูงหนึ่งจะมีจ่าพวกหรือจ่าฝูง ทำหน้าที่เป็นผู้นำหรือเป็นหัวหน้า สัตว์ตัวอื่น ๆ ในพวกหรือในฝูงเดียวกัน ต้องเกรงกลัวเชื่อฟังจ่าพวกหรือจ่าฝูงนั้น การที่สัตว์ต่าง ๆ มีจ่าฝูง และสัตว์ตัวอื่น ๆ ต้องเชื่อฟังจ่าฝูงนั้น เรียกว่าสัตว์เหล่านั้นมีการปกครองกัน คือจ่าฝูงเป็นผู้ปกครอง และสัตว์ตัวอื่น ๆ ในฝูงนั้นเป็นผู้อยู่ใต้การปกครอง การปกครองบังคับบัญชากันเป็นของสำคัญที่จะทำให้สัตว์อยู่ด้วยกันด้วยความสงบสุขและปลอดภัย ธรรมชาติสอนให้สัตว์เหล่านั้นรู้จักมีการปกครองมิฉะนั้นแล้วจะเกิดภยันตราย ต้องล้มตายจนสูญสิ้นพันธุ์ ไม่มีเชื้อเหลืออยู่เลย

คนเราก็เช่นเดียวกัน จำเป็นต้องมีการปกครอง ถ้าไม่มีการปกครองแล้ว จะอยู่รวมกันโดยสงบสุขไม่ได้ ดูแต่เพียงในบ้านของท่านหรือของเพื่อนบ้านของท่านก็ตาม ยังต้องมีพ่อบ้านเป็นผู้ปกครอง วัดก็มีสมภารปกครอง หลายครัวเรือนรวมกันเข้าเป็นหมู่บ้าน เป็นอำเภอ จังหวัด มีผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นหัวหน้า ทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองตามลำดับ มนุษย์มีความเจริญและเฉลียวฉลาดกว่าสัตว์ ดังนั้นการปกครองของมนุษย์จึงมีระเบียบแบบแผนดีกว่าสัตว์มาก

ความมุ่งหมายของการปกครองก็คือ ผู้ปกครองมีหน้าที่ดูแลคุ้มครองให้ผู้อยู่ใต้ปกครองได้อยู่อย่างเป็นสุข ถ้าผู้อยู่ใต้ปกครองทำผิดหรือทำสิ่งที่ไม่ดีงาม ก็ว่ากล่าวตักเตือนหรือลงโทษตามสมควรแก่ความผิด ดังนั้นจึงต้องมีกฎหมายและระเบียบแบบแผนต่าง ๆ วางไว้ เพื่อใช้เป็นข้อบังคับหรือเป็นแนวทางปกครอง และเป็นหลักที่ทุกคนต้องปฏิบัติตาม

ในสมัยก่อน การปกครองของประเทศหรือบ้านเมืองต่าง ๆ เป็นแบบเดียวกันทั้งสิ้น คือมีผู้หนึ่งเป็นหัวหน้าปกครองบังคับบัญชาพวกของตนโดยเด็ดขาด มีอำนาจสั่งให้ใครทำอะไรได้ทุกอย่างตามชอบใจ หัวหน้านี้เราเรียกชื่อต่างๆกัน ถ้าเป็นหัวหน้าปกครองประเทศ เราเรียกว่าพ่อเมืองบ้าง เรียกว่าพระเจ้าแผ่นดินบ้าง ผู้เป็นหัวหน้ามักจะมีสติปัญญาดี มีความสามารถดีกว่าคนอื่น ๆ ถ้าหัวหน้าต้องปกครองคนเป็นจำนวนมาก และดูแลไม่ทั่วถึง ก็แต่งตั้งผู้ช่วยให้แบ่งกันไปช่วยปกครอง มีอำนาจมากน้อยลดหลั่นกันตามลำดับ แต่ผู้ช่วยนั้นต้องปฏิบัติตามคำสั่งของหัวหน้าแต่ผู้เดียว การปกครองชนิดที่หัวหน้าคนเดียวมีอำนาจโดยเด็ดขาดเช่นนี้เรียกว่า การปกครองแบบเผด็จการ หรือสมบูรณาญาสิทธิราช และบางทีเรียกว่า ราชาธิปไตย

การปกครองแบบนี้เหมาะสมกับเวลาในสมัยโบราณ เพราะว่าประชาชนส่วนมากไม่ได้รับการศึกษา หรือได้รับการศึกษาน้อย ยังไม่สามารถปกครองโดยตนเองได้ การปกครองแบบนี้ ราษฎรไม่มีส่วนใน

การปกครอง ไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นของตน ถ้าผู้ปกครองเป็นผู้มีใจเมตตากรุณา ราษฎรก็อยู่ด้วยความร่มเย็นเป็นสุข แต่ถ้าผู้ปกครองชั่วร้ายไม่ยุติธรรม ขาดความเมตตากรุณา ราษฎรก็ได้รับความเดือดร้อนอย่างไม่มีทางแก้ไข

ต่อมาเมื่อคนเราได้รับการศึกษาดีขึ้น เกิดความคิดเห็นใหม่ว่า การที่คนคนเดียวมีอำนาจปกครองประเทศบ้านเมืองโดยเด็ดขาดนั้น อาจจะทำสิ่งที่ผิดพลาดหรือเสื่อมเสีย เป็นผลร้ายแก่ชาติได้ง่าย ราษฎรทุกคนเปรียบเหมือนเจ้าของประเทศบ้านเมือง ควรมีส่วนในการปกครองประเทศบ้านเมือง และทุกคนควรได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นในการปรับปรุงบ้านเมืองของตนด้วย ดังนั้นจึงได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นแบบใหม่ เรียกว่าระบอบประชาธิปไตย ประเทศที่เจริญแล้วทั่วโลกในปัจจุบันนี้ รวมทั้งประเทศไทยของเราด้วย มีการปกครองแบบนี้ จะแตกต่างกันบ้างก็ทวีดำเนินการ และบางประเทศมีพระเจ้าแผ่นดินเป็นประมุขของชาติ บางประเทศไม่มีพระเจ้าแผ่นดิน การที่จะมีพระเจ้าแผ่นดินเป็นประมุขของชาติหรือไม่นั้น แล้วแต่ความเหมาะสมและความนิยมของพลเมือง สำหรับประชาชนชาวไทย นิยมให้มีพระเจ้าแผ่นดิน เพราะว่าพระเจ้าแผ่นดินไทยแทบทุกรัชกาลตั้งแต่โบราณมา ได้ทรงทำคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติเป็นอันมาก คนไทยจึงมีความจงรักภักดีต่อพระเจ้าแผ่นดินสืบเนื่องกันมา เราอาจกล่าวได้ว่า

การปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระเจ้าแผ่นดินนั้น เหมาะสมที่สุดสำหรับประเทศไทย

การปกครองแบบประชาธิปไตยถือว่า คนชาติเดียวกันเป็นเจ้าของประเทศด้วยกันทุกคน จึงมีส่วนในการปกครองประเทศร่วมกัน ดังเช่นการออกกฎหมายบังคับประชาชนเป็นต้น ก็ต้องได้รับความเห็นชอบจากประชาชนทั่วไปเสียก่อน ผู้หนึ่งผู้ใดหรือคณะใดไม่มีอำนาจออกกฎหมายตามลำพังได้ ผู้ปกครองจะจัดการปกครองบ้านเมืองอย่างไร ก็ต้องเป็นไปตามกฎหมายที่วางไว้นั้น จะกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ การปกครองแบบประชาธิปไตย เป็นการปกครองที่ประชาชนมีอำนาจออกกฎหมายต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นระเบียบปกครองประเทศของตน แต่ในการปกครองจริง ๆ นั้น มิข้อขัดข้องที่ประชาชนทุกคนไม่สามารถทำหน้าที่ปกครองบ้านเมืองได้จริง เพราะว่าราษฎรทั่งประเทศมีจำนวนมากด้วยกัน และต่างก็ต้องทำมาหากิน จึงต้องเลือกผู้ที่สามารถขึ้นเพื่อทำหน้าที่เกี่ยวกับการบ้านเมืองแทน เรียกว่าผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกสภาผู้แทน

ผู้แทนราษฎรคนหนึ่ง ๆ ทำหน้าที่แทนราษฎรหลายหมื่นคน ในจังหวัดหนึ่งหรือเมืองหนึ่งจะมีผู้แทนราษฎรกี่คน แล้วแต่จำนวนพลเมืองในจังหวัดนั้นหรือเมืองนั้น ผู้แทนราษฎรต้องทำประโยชน์เพื่อราษฎรโดยแท้จริง นอกจากทำหน้าที่ออกกฎหมายแล้ว ยังต้องดูแลทุกข์สุข เช่น

เป็นปากเสียงแทนราษฎรเมื่อได้รับความเดือดร้อน และควบคุมการใช้จ่ายเงินของประเทศให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง เป็นต้น

ตามที่กล่าวมาแล้วนี้ เราจะเห็นได้ว่า การปกครองระบอบประชาธิปไตยนี้ ประชาชนทุกคนมีส่วนในการปกครองด้วย แต่ไม่ได้เข้าทำการปกครองเอง เรามีผู้แทนไปทำงานแทนเรา ถ้าเรามีผู้แทนดีมีความสามารถ ประเทศบ้านเมืองของเราก็จะเจริญก้าวหน้าและมีการปกครองที่ดี ตรงกันข้ามถ้าเรามีผู้แทนที่ไม่ดี ประเทศบ้านเมืองก็จะล่มจม เพราะฉะนั้นเราต้องพยายามเลือกผู้แทนที่ดี เราต้องเลือกผู้ที่เราเห็นว่าสามารถและควรไว้วางใจได้ไปทำงานแทนเรา ไม่ใช่เลือกเพราะเห็นว่าเป็นพวกพ้องหรือเห็นแก่สินจ้างรางวัลซึ่งเขาหยิบยื่นให้ และอย่าลืมว่าเราควรไปลงคะแนนเลือกผู้แทนเมื่อถึงคราวมีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร มิฉะนั้นจะกลายเป็นผู้นอนหลับทับสิทธิ์ หมายความว่ามีสิทธิในการเลือกตั้งตามวิธีการปกครองแบบประชาธิปไตย แต่ไม่ใช้สิทธิอันนั้น ดูไม่สมกับที่เป็นประชาชนในประเทศบ้านเมืองที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตย.

บทที่ ๓

คนฉลาดรู้จักสร้างตนเอง

มีนิทานชาดกเรื่องหนึ่งเล่ากันว่า นานมาแล้ว มีชายชาวนาบ้านนอกคนหนึ่งเป็นคนยากจน ขาดญาติและมิตรที่จะพึ่งพาอาศัยได้ วันหนึ่งชายผู้นี้คิดในใจว่า เขาเป็นคนตัวคนเดียว ไม่มีญาติพี่น้อง จะอยู่ที่ตำบลนี้ต่อไป ก็ไม่มีทางที่จะประกอบอาชีพให้เป็นล่ำเป็นสันได้ ขืนอยู่ไปก็ไม่พ้นความอดอยาก คิดเช่นนั้นแล้วจึงเดินทางออกจากตำบลนั้นไป เที่ยวซัดเซพเนจรไปยังตำบลต่าง ๆ อย่างไม่มีจุดหมาย ได้กินอาหารบ้างไม่ได้กินบ้าง แม้กระนั้นเขาก็มีความอดทน จึงเดินทางมาโดยลำดับ จนถึงเมืองใหญ่แห่งหนึ่ง เป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ มีบ้านเศรษฐีคฤหบดี (ผู้มั่งคั่ง) อยู่มากมาย ชายยากจนจึงเข้าไปขออาศัยเป็นคนรับใช้ ในบ้านของเศรษฐีใจบุญผู้หนึ่ง เขาทำงานแลกอาหารกินพอประทังชีวิตไปวันหนึ่ง ๆ เศรษฐีใจบุญผู้นี้ มีนิสัยโอบอ้อมอารี และคอยเอาใจใส่ดูแลคนในบ้านอยู่เป็นนิจ วันหนึ่งเศรษฐีแต่งตัวเรียบร้อยจะออกไปนอกบ้าน เห็นหนตายตัวหนึ่งทิ้งอยู่ริมทางเดิน จึงพูดขึ้นว่า “คนที่มีปัญญาและมีความสามารถแล้วจะทำมาหากินทางใดก็ได้ทั้งนั้น ไม่ต้องคอยดูไกลลำพังหนูตายตัวนี้ หากคนฉลาดรู้จักนำไปขาย ก็สามารถหาเลี้ยงครอบครัวหรือตั้งตัวเองขึ้นได้”

พูดแล้วเศรษฐีก็เดินเลยไป ชายยากจนได้ยินเสียงเศรษฐีพูดเช่นนั้น จึงคิดว่าเศรษฐีผู้นี้เป็นคนเฉลียวฉลาด ถ้าไม่เป็นความจริงคงไม่พูด คิดเช่นนั้นแล้วเขาก็เก็บหนูตายตัวนั้นอย่างมิดชิด ออกเดินไปตามถนนใหญ่ ถึงบ้านใหญ่หลังหนึ่ง เลี้ยงแมวไว้หลายตัว จึงบอกชายหนูตายเจ้าของแมวเป็นคนใจดี นึกสงสารชายยากจน ก็ช่วยรับซื้อหนูไว้ในราคา ๑ บาท ซึ่งนับว่าเป็นราคาแพงมาก

ชายยากจนขอบคุณเจ้าของแมว รับเงินแล้วก็ลาไป เขาเดินคิดไปตามทางว่าควรจะนำเงิน ๑ บาท ไปทำอย่างไรจึงจะเกิดประโยชน์มากขึ้น ครั้นคิดได้แล้วก็ไปซื้อน้ำอ้อยมาหม้อหนึ่ง และหิ้วน้ำไปด้วยหม้อหนึ่ง เดินต่อไปพบคนหมู่หนึ่งเก็บดอกไม้ไปขาย จึงเอาน้ำอ้อยแจกคนเหล่านั้นคนละเล็กละน้อย แล้วตักน้ำในหม้อแจกให้ดื่มด้วย คนเหล่านั้นจึงให้ดอกไม้คนละกำ เขานำดอกไม้ไปขายได้เงินมาเก็บไว้บ้าง แบ่งไปซื้อน้ำอ้อยแลกคนเก็บดอกไม้เช่นเคยบ้าง เขาก็ได้ดอกไม้ไปขายได้เงินมากขึ้น เขาทำอยู่เช่นนี้ไม่นานนัก ก็เก็บเงินได้ประมาณ ๙ ตำลึง

วันหนึ่งฝนตกหนัก พายุจัด กิ่งไม้และใบไม้ในสวนหลวงหักลงมามากมาย คนรักษาสวนคนเดียว ไม่สามารถเก็บกวาดให้เรียบร้อยได้ ชายยากจนผู้นี้ จึงไปอาสาเก็บกวาดให้เรียบร้อย แต่ขอกิ่งไม้และใบไม้เป็นของตัว คนรักษาสวนตกลงยินยอม ชายยากจนจึงไปชักชวนเด็กซึ่งกำลัง

เล่นกันอยู่ในสนามแห่งหนึ่ง ให้มาช่วยกันเก็บกิ่งไม้ใบไม้ออกมานอกสวน โดยให้คำมั่นสัญญาว่าจะซื้อขนมแจก เด็ก ๆ พากันดีใจ ช่วยกันขนกิ่งไม้ใบไม้เพียงครู่เดียวก็หมด ชายยากจนผู้นั้นจึงไปตกลงซื้อกิ่งไม้ใบไม้กับช่างปั้นดินเผา ช่างปั้นดินเผาตกลงรับซื้อไว้ เพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิงเผาเครื่องปั้นดินเผา เป็นเงิน ๑๖ ตำลึง ทั้งยังแถมโอ่งน้ำให้อีก ๕ ใบ เขาเกิดมีความคิดอันแยบคายขึ้นอย่างหนึ่ง จึงเอาโอ่งน้ำไปตั้งไว้ที่ตำบลใกล้ประตูเมือง ตักน้ำใส่ไว้จนเต็ม ที่ประตูเมืองนั้นโดยปรกติคนเกี่ยวหญ้าประมาณ ๕๐๐ คน จะต้องผ่านอยู่เสมอ โดยพอรุ่งเช้าก็ขับเกวียนออกเกี่ยวหญ้านอกเมือง เพื่อนำไปขายเป็นอาหารของปศุสัตว์ต่าง ๆ เมื่อเกี่ยวหญ้าได้เต็มเกวียนแล้ว สายหน่อยก็พากันขนหญ้าเข้าไปขายในเมือง เมื่อมาถึงใกล้ประตูเมือง ชายยากจนคนนั้นจึงตักน้ำเย็นให้ดื่มสบายใจทุกคน พวกเกี่ยวหญ้า ๕๐๐ คนรู้สึกขอบอกขอบใจเป็นอันมากที่ชายยากจนได้เอื้อเฟื้อตักน้ำไว้ให้ดื่ม จึงถามเขาว่า พวกเขาควรจะตอบแทนบุญคุณอย่างไรดี ชายยากจนตอบว่า ถ้าเขาต้องการความช่วยเหลือเมื่อใด จะบอกให้ทราบ พวกเกี่ยวหญ้าทุกคนยอมตกลงจะช่วยเหลือเขาทุกอย่างเท่าที่จะช่วยได้

ต่อจากนั้นชายยากจนก็หาทางสมาคมสนิทสนมกับพวกพ่อค้าทางบกผู้หนึ่ง และพ่อค้าทางน้ำอีกผู้หนึ่ง วันหนึ่งพ่อค้าทางบกมาบอกเขาว่าวันรุ่งขึ้นจะมีพ่อค้านำม้ามาขายในเมืองประมาณ ๕๐๐ ตัว ชายยากจน

เมื่อได้ฟังข่าวนั้น จึงรีบไปบอกคนเกี่ยวหญ้าเหล่านั้นทุกคนว่า ถึงคราวแล้วที่เขาจะขอความช่วยเหลือ โดยขอหญ้าคนละพ่อน และขอร้องมิให้คนเกี่ยวหญ้าทุกคนขายหญ้าของตน จนกว่าเขาจะขายหญ้าของเขาเองหมดแล้ว พวกเกี่ยวหญ้ารับคำเขา แล้วจึงพากันนำหญ้ามาส่งให้เขาถึงบ้านคนละพ่อนตามที่ขอ วันรุ่งขึ้นพ่อค้าม้ามาถึง ไม่มีทางหาหญ้าให้ม้ากินได้ จึงตกลงซื้อหญ้าของชายยากจนนั้น เหมาทั้งหมดเป็นเงินพันตำลึง ซึ่งทำให้เขามีรายได้งามมาก

อยู่มาอีกไม่นานนัก พ่อค้าทางนำซึ่งรู้จักคุ้นเคยกันได้นำข่าวมาบอกว่า อีก ๒–๓ วัน สำเภาใหญ่ลำหนึ่งจะมาถึงท่า สำเภาลำนั้นบรรทุกสินค้านานาชนิดมาขาย เมื่อได้ทราบข่าวเช่นนั้น เขาก็รีบไปเจรจาขอซื้อสินค้าทั้งหมด โดยวางเงินมัดจำไว้หนึ่งพันตำลึง แล้วบอกขายให้พ่อค้าอื่น ๆ ในเมืองนั้น ได้เงินถึง ๙ แสนบาท เป็นอันว่าชายยากจนคนนั้นสามารถหาเงินได้ ๙ แสนบาท ภายในเวลา ๔ เดือน จากต้นทุนหนูตายเพียงตัวเดียว

นิทานชาดกเรื่องนี้ แม้จะเป็นเรื่องเก่าเล่ากันมานานแล้วก็ตาม แต่ก็เป็นคติสอนใจเราในสมัยปัจจุบันได้ดี ตรงกับหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ว่า “ผู้มีปัญญาย่อมสามารถตั้งตัวด้วยต้นทุนเพียงเล็กน้อยได้ เหมือนก่อไฟกองน้อยให้เป็นกองใหญ่ได้ฉะนั้น” ผู้มีไหวพริบมีความสามารถและมีความขยันประกอบการงานให้เหมาะสมกาลเทศะ ย่อมตั้งตัวได้ทุกยุคทุกสมัย

บทที่ ๔
การอนามัยในครอบครัว

เรามักได้ยินพูดกันบ่อย ๆ ว่า “ความไม่มีโรคเป็นยอดแห่งลาภ” หมายความว่าผู้ที่มีร่างกายแข็งแรงปราศจากโรคภัยเบียดเบียน เป็นผู้ที่มีความสุขอย่างยิ่ง เท่ากับเป็นผู้มีทรัพย์หรือมีลาภที่จะหาทรัพย์หรือหาลาภอย่างอื่นมาเปรียบได้ ที่พูดกันเช่นนี้เพราะว่า การเป็นผู้มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ปราศจากโรค เป็นเรื่องสำคัญในการสร้างตัวและครอบครัว ผู้ที่มีร่างกายไม่สมบูรณ์ เจ็บบ่อย ๆ หรือมีโรคประจำตัว ย่อมทำมาหากินไม่ได้เต็มที่ ต้องเป็นห่วงในเรื่องการรักษาพยาบาล หรือมัวแต่นอนเจ็บป่วยไม่มีเวลาทำมาหากิน ทรัพย์สมบัติก็งอกเงยไม่ได้ นอกจากนี้ทรัพย์สมบัติที่มีอยู่ก็ต้องจับจ่ายใช้ไปในการรักษาพยาบาล

คนทุกคนต้องการให้ตนเองและครอบครัวมีความสุขปราศจากโรค แต่ทำอย่างไรเล่า เราและครอบครัวของเรา จึงจะเป็นผู้มีร่างกายแข็งแรงปราศจากโรค มีวิธีการรักษาตัวและการป้องกันโรคภัยอย่างง่าย ๆ ซึ่งเราควรทราบและปฏิบัติตาม ดังต่อไปนี้

๑. <u>รักษาสถานที่อยู่ให้สะอาด</u> ต้องหมั่นปัดกวาดเช็ดถูบ้านเรือนให้สะอาด ของใช้ต่าง ๆ เก็บให้เป็นที่และมีระเบียบ อย่าปล่อยทิ้งไว้ให้รกรุงรังเป็นที่อยู่อาศัยของหนูและแมลงต่าง ๆ เศษอาหารควรมิทิ้งหรือฝังดินเสีย เพื่อมิให้มีกลิ่นเหม็น และเป็นอาหารของหนต่อไป

ครัว ไม่ควรอยู่ใกล้ห้องนอน เพราะเขม่าและกลิ่นอาหารจะมารบกวนในห้องนอนได้ และไม่ควรอยู่ใกล้ส้วม เพราะอาจได้รับกลิ่นเหม็นจากส้วม หรือถ้าส้วมนั้นมีแมลงวัน แมลงวันก็อาจมาถึงครัวได้ง่าย นอกจากนี้ในครัวต้องมีตู้สำหรับเก็บกับข้าว เพื่อกันแมลงวัน หนู หรือแมลงต่าง ๆ เช่น แมลงสาบ เป็นต้น เพราะสัตว์จำพวกนี้นำเชื้อโรคมาสู่คน

ส้วม ต้องรักษาให้สะอาด อย่าให้ส่งกลิ่น อย่าให้แมลงวันลงตอมได้ และต้องตั้งอยู่ห่างบ้าน หรือบ่อน้ำใช้น้ำกินให้มาก

๒. <u>รักษาเครื่องใช้ให้สะอาด</u> เครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น ที่นอน หมอนมุ้ง และเครื่องนุ่งห่ม เป็นต้น ต้องรักษาให้สะอาดด้วยการ

ซักฟอกเช็ดถู เพราะถ้าเครื่องใช้สกปรก ย่อมเป็นบ่อเกิดของเชื้อโรค ดังตัวอย่างที่เห็นง่าย ๆ ถ้าเสื้อผ้าสกปรก ผู้สวมเสื้อผ้านั้น ก็อาจเป็นเม็ดผื่นคันตามเนื้อตัว หรือเป็นโรคผิวหนัง บางทีถึงรักษาไม่หายก็มี

๓. หายใจในอากาศที่บริสุทธิ์ อากาศที่เราหายใจเข้าไปเป็นของจำเป็นสำหรับร่างกาย ร่างกายของเราต้องการอากาศที่บริสุทธิ์ เราจึงควรเลือกหายใจอากาศที่บริสุทธิ์ อากาศบริสุทธิ์มีในที่โปร่ง ตามบ้านนอก ท้องทุ่ง ภูเขา และตามชายทะเล แต่ในห้องอับ ๆ และในโรงภาพยนตร์ โรงละคร หรือในที่ซึ่งมีผู้คนยัดเยียด อากาศไม่บริสุทธิ์

ผู้ที่หายใจอากาศบริสุทธิ์ปลอดโปร่งเสมอ จะรู้สึกชื่นใจสบายกาย ไม่ค่อยป่วยไข้ ร่างกายแข็งแรง เพราะฉะนั้น เราควรจัดบ้านเรือนให้โปร่ง ให้อากาศผ่านได้สะดวก อากาศในบ้านของเราจึงจะบริสุทธิ์

๔. น้ำใช้ที่สะอาด น้ำดื่มน้ำใช้ต้องสะอาด เพราะน้ำสกปรกมีเชื้อโรคปะปนอยู่มาก ในบีหนึ่ง ๆ คนต้องติดโรคเพราะใช้น้ำไม่สะอาดและต้องตายลงเป็นจำนวนมากมาย อหิวาตกโรค ไข้รากสาด บิด และท้องร่วง ส่วนมากติดต่อเพราะดื่มน้ำหรือใช้น้ำไม่สะอาด น้ำไม่สะอาดแม้แต่ใช้อาบก็ให้โทษ ทำให้เป็นเม็ดผื่นคัน และที่เป็นโรคผิวหนังรักษาไม่หายก็มี

๕. กินอาหารที่เป็นประโยชน์ อาหารที่เป็นประโยชน์แก่ร่างกาย ได้แก่เนื้อสัตว์ ไข่ นม ข้าว ผักสด และผลไม้ การกินอาหารควรกินเป็นเวลา ไม่มากไม่น้อยเกินควร ควรกินช้า ๆ เคี้ยวให้ละเอียด อาหารบูดเสีย สุก ๆ ดิบ ๆ อาหารที่ย่อยยาก เปรี้ยวจัด เผ็ดจัด หรือ อาหารที่สกปรก ไม่ควรกิน เพราะอาหารไม่ดีเหล่านี้ กินเข้าไปแล้ว แทนที่จะเป็นประโยชน์ กลับให้โทษแก่ร่างกาย ทำให้เราป่วยเจ็บได้

เมืองเราเป็นเมืองที่สมบูรณ์ด้วยอาหาร เราจึงควรเลือกกินอาหารที่ดี ๆ คนที่กินอาหารดีก็เท่ากับกินยาบำรุงกันโรคนั่นเอง

ของเมาต่าง ๆ เช่น สุรา เป็นต้น ให้โทษแก่ร่างกายควรละเว้น สุราอาจใช้เป็นกระสายยาแก้โรคได้ แต่ถ้าดื่มมากให้โทษอย่างร้ายแรง คนที่เป็นโรคปัจจุบันตาย เช่น เป็นลม หรือเส้นโลหิตในสมองแตก ส่วนมากเกิดเพราะการดื่มสุราจัด

๖. พักผ่อนให้พอ การนอนหลับเป็นการพักผ่อนอย่างดีเยี่ยม เป็นยาวิเศษทำให้อายุยืน ควรนอนให้เป็นเวลาและนอนให้พอ อย่าให้มีเรื่องไรหรือยุงมารบกวนในเวลานอน เวลานอนจงพยายามอย่านึกถึงเรื่องอะไรที่ยุ่ง ๆ ใจ ทำให้หลับยาก ควรนอนในที่มีอากาศผ่านได้สะดวก ก่อนนอนต้องแปรงฟัน ล้างเท้า หรืออาบน้ำให้ร่างกายสะอาด การดื่มน้ำเย็นก่อนนอนทำให้ถ่ายอุจจาระสะดวกในวันรุ่งขึ้น แต่การดื่มน้ำชา กาแฟ อาจทำให้นอนไม่หลับ

๗. <u>ออกกำลังกายให้พอ</u> การออกกำลังกาย หรือการออกแรงทำให้ร่างกายแข็งแรง เลือดเดินสะดวก และยังทำให้สมองโปร่ง คิดอะไรได้รวดเร็ว ไม่เจ็บป่วยง่าย การออกกำลังกายอาจทำได้ ๒ อย่าง คือ ออกแรงทำงานอย่างหนึ่ง ได้แก่ทำงานต่าง ๆ ที่ต้องใช้แรง เช่น ขุดดิน พรวนดิน เลื่อยไม้ ไสกบ เป็นต้น และเล่นออกแรงอีกอย่างหนึ่ง ได้แก่การเล่นกีฬา เล่นฟุตบอล เตะตะกร้อ เป็นต้น

การออกกำลังกายทำได้ง่ายและไม่ต้องสิ้นเปลืองเงินทอง นอกจากนั้นการออกกำลังทำงานยังได้ประโยชน์เป็นเงินเป็นทองอีกด้วย แต่เป็นของสำคัญที่ทำให้ร่างกายแข็งแรงปราศจากโรค อย่าลืมว่า ถ้าท่านต้องการให้ร่างกายของท่านแข็งแรง ท่านต้องหมั่นออกกำลังกายเสมอ ๆ

๘. <u>ระวังรักษาส่วนสำคัญของร่างกาย</u> จงพยายามรักษาส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่าให้เป็นอันตราย หรือถูกกระทบกระเทือนโดยไม่จำเป็น โดยเฉพาะอวัยวะภายใน ได้แก่ หัวใจ ปอด เป็นต้น นอกจากจะระวังมิให้กระทบกระเทือนแล้ว ควรระวังในเรื่องความร้อนหนาวของอากาศด้วย อากาศหนาวเป็นอันตรายแก่ปอดได้ง่าย นอนกลางคืนควรสวมเสื้อ หรือมีผ้าบีดอก คนนอนเบียดอกเพราะอากาศร้อนตอนหัวค่ำ หลับไปตอนดึกอากาศหนาวมาก ก็อาจทำให้ปอดบวม เป็นโรคปอดบวมกันบ่อย ๆ

๙. <u>ป้องกันอย่าให้ติดโรคติดต่อ</u> มีโรคภัยไข้เจ็บหลายอย่างที่ติดต่อกันได้ คือเกิดเป็นแก่คนหนึ่งแล้วไปติดต่อเป็นกับอีกคนหนึ่งได้ เราต้องป้องกันตัวอย่าให้โรคเหล่านี้มาติดต่อเราได้ เชื้อโรคต่าง ๆ ติดต่อกันได้ ๓ ทาง คือ

(๑) ติดต่อทางอาหารหรือน้ำดื่ม โดยเรากินหรือดื่มเอาเชื้อโรคเข้าไป ได้แก่ โรคอหิวาตกโรค บิด เป็นต้น

(๒) ติดต่อทางอากาศ โดยเราหายใจเอาเชื้อโรคเข้าไป ได้แก่ วัณโรค โรคหวัด เป็นต้น

(๓) ติดต่อทางการถูกต้อง โดยเชื้อโรคเข้าทางผิวหนัง เพราะเราไปถูกต้องมันเข้า ได้แก่โรคผิวหนัง โรคตาแดง เป็นต้น

เมื่อเรารู้ว่าเชื้อโรคติดต่อได้ ๓ ทางดังกล่าวมาแล้ว เราก็ควรป้องกันโดยการกินอาหารที่สะอาด อย่าให้แมลงวันตอม ดื่มน้ำบริสุทธิ์ หายใจอากาศบริสุทธิ์ และอยู่ห่างจากคนเป็นโรคติดต่อต่าง ๆ

การรักษาตัวและการป้องกันโรคภัยไข้เจ็บที่กล่าวมาแล้วนี้ เป็นข้อแนะนำโดยย่อ ๆ ง่าย ๆ แต่ถ้าผู้ใดปฏิบัติตามได้อย่างจริงจังแล้ว ก็เป็นทางนำไปสู่ความไม่มีโรค ซึ่งเป็นยอดแห่งลาภได้อย่างแน่นอน.

บทที่ ๕

พุทธศาสนา

พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย คนไทยส่วนมากนับถือพระพุทธศาสนา รัฐธรรมนูญของประเทศไทยกำหนดไว้ว่า พระเจ้าแผ่นดินเป็นผู้บำรุงศาสนาต่าง ๆ แต่พระองค์ท่านเองต้องนับถือพระพุทธศาสนาที่เราเรียกศาสนาซึ่งเรานับถือว่าพระพุทธศาสนานั้น เราเรียกตามพระนามของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นเจ้าของศาสนา พระพุทธเจ้าเป็นผู้คิดค้นพระพุทธศาสนาได้ แล้วสั่งสอนให้ประชาชนนับถือปฏิบัติตามต่อ ๆ กันมาจนถึงพวกเรา

พระพุทธเจ้าเป็นพระราชบุตรของพระนางสิริมหามายา และพระเจ้าสุทโธทนะผู้ครองกรุงกบิลพัสดุ์ ในประเทศอินเดีย ได้รับความสุขสบายมาแต่กำเนิด มีพี่เลี้ยงนางนมคอยประคบประหงมให้ความสุขสำราญอยู่เสมอ แต่พระองค์ท่านเป็นเด็กเฉลียวฉลาด ชอบเรียนชอบรู้ ไม่มัวหลงเพลินเห็นแต่ความสนุกสนาน พระองค์ท่านมีความรู้สึกผิดชอบชั่วดีมาตั้งแต่เป็นเด็ก เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ มีครอบครัวแล้ว ได้ทรงสละครอบครัวและความสุขส่วนพระองค์ ออกศึกษาหาความรู้ทางพระศาสนา ผลที่สุดก็สำเร็จสมความปรารถนา คือคิดค้นพระพุทธศาสนาได้ แล้วเทศนาสั่งสอนให้ประชาชนประพฤติตาม สืบเนื่องมาจนทุกวันนี้

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ดีเยี่ยม เป็นศาสนาที่สอนคนให้เป็นคนดี ทั้งกาย วาจา ใจ รู้จักการปฏิบัติตนให้พ้นทุกข์ เป็นศาสนาที่มีคำสอนประกอบด้วยเหตุด้วยผล และเป็นความจริงที่ชี้ตัวอย่างให้เห็นได้ดังตัวอย่างง่ายๆ พระพุทธศาสนาสอนว่า การพูดปดเป็นของไม่ดี มีโทษ ควรละเว้น ผู้ใดไม่ประพฤติตาม พูดปดเป็นเนืองนิตย์ ผู้พูดปดนั้นก็ไม่มีเวลาสบายใจ เพราะอย่างน้อยก็ต้องคอยระมัดระวังตัว เกรงว่าเขาจะจับได้ นอกจากนั้นตัวเองก็ขาดความเชื่อถือ คบค้าสมาคมกับใครไม่ได้

พระพุทธศาสนาไม่มีการบังคับให้ใครนับถือ เป็นศาสนาที่มีความดีงามในตัวเอง ผู้ที่นับถือนั้นเพราะเป็นผู้เห็นความดีความงาม แล้วนับถือด้วยความเต็มใจของตัวเอง

ความมุ่งหมายอันยิ่งใหญ่ของพระพุทธศาสนาก็คือ ต้องการสอนคนให้พ้นทุกข์ ให้เป็นคนดี รู้จักมีความเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ต้องการสอนคนให้อยู่ร่วมกันด้วยความสุข ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ถ้าบ้านเมืองใดคนทุกคนหรือส่วนมากเป็นคนดี รักสงบไม่เบียดเบียนกัน บ้านเมืองนั้นย่อมมีความสุขความเจริญ เพราะฉะนั้นเราจะเห็นได้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย ซึ่งมีประชาชนชาวไทยเป็นผู้รักความสงบสุข เราจะต้องบำรุงศาสนาของเราให้เจริญถาวร เป็นสมบัติของลูกหลานเราต่อไปในเวลาภายหน้า

ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนา เมื่อเขาระลึกถึงศาสนา เขามักจะระลึกถึงสิ่งสำคัญ ๓ ประการ สิ่งสำคัญ ๓ ประการในพระพุทธศาสนานี้เรียกกันว่าพระรัตนตรัย พระรัตนตรัยถ้าจะแปลตามตัวก็ว่า แก้ว ๓ ประการ เป็นสิ่งสำคัญสูงสุดในพระพุทธศาสนา ในการสวดมนต์ไหว้พระพึงเทศน์เราต้องนึกถึงแก้ว ๓ ประการนี้ก่อนเสมอ แก้ว ๓ ประการนี้ได้แก่ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

พระพุทธ หมายความถึงพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นเจ้าของพระพุทธศาสนา เรากราบไหว้บูชาท่าน เพราะท่านมีบุญคุณแก่เราเป็นอันมาก ที่เสียสละความสุขส่วนพระองค์คิดค้นพระพุทธศาสนา แล้วสั่งสอนให้พวกเราได้นับถือสืบเนื่องมาจนทุกวันนี้ แม้ในเวลานพระองค์ท่านได้นิพพานไปแล้วเป็นเวลาสองพันกว่าปี แต่เรากก็ราบไหว้เคารพและระลึกถึงพระคุณของท่านอยู่เสมอ โดยเรามีพระพุทธรูปไว้บูชาแทนพระองค์ท่าน นอกจากนี้การนับปีในประเทศไทย ก็นับตั้งแต่ปีที่พระพุทธเจ้านิพพาน เพื่อเป็นเครื่องจูงใจให้ระลึกถึงพระคุณท่าน เราเรียกการนับปีอย่างนี้ว่าพระพุทธศักราช เช่น พระพุทธศักราช ๒๕๐๙ ก็หมายความว่าเป็นปีที่ ๒๕๐๙ นับจากปีที่พระพุทธเจ้านิพพาน หรือจะว่าพระพุทธเจ้านิพพานมาแล้ว ๒๕๐๙ ปี ก็ได้

พระธรรม คือ คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ที่ได้ทรงสั่งสอนไว้ไม่ให้เราทำความชั่ว ให้เราทำความดี ให้เราศึกษาหาเหตุผลว่าสิ่งไรทำให้เราเป็นทุกข์ สิ่งไรทำให้เราเป็นสุข แล้วแสวงหาความสุขและหลีกเลี่ยงความทุกข์ แต่ก่อนเมื่อพระพุทธเจ้ายังมีชีวิตอยู่ พระองค์เทศนาสั่งสอนพระธรรม แล้วผู้ได้ฟังพระธรรมจดจำไว้ด้วยปัญญา นำไปเทศนาสั่งสอนต่อๆ ไป ต่อมาได้มีผู้คิดรวบรวมพระธรรมจดไว้เป็นตัวหนังสือ และได้มีการตรวจแก้กันหลายครั้ง ในเวลาพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า เขารวบรวมจดไว้เป็นหนังสือ เราเรียกกันว่าพระคัมภีร์ ตู้ที่เก็บพระคัมภีร์เราเรียกกันว่าตู้พระธรรม เราเคารพนับถือพระธรรมด้วยการปฏิบัติตามพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า

พระสงฆ์ คือ ผู้ที่สละบ้านเรือน ข้าวของเงินทอง ลูกเมีย โกนหัว นุ่งผ้าเหลือง ออกไปบวชอยู่ตามวัด ปฏิบัติตามพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า และสั่งสอนผู้อื่นให้ประพฤติตามพระธรรมของพระพุทธเจ้า ในประเทศไทยเวลานี้ วัดสำหรับเป็นที่พำนักอาศัยของพระสงฆ์ทั้งหมดประมาณสองหมื่น ไม่ว่าจะไปที่บ้านไหน เมืองไหน เรามักจะพบวัดอยู่แทบทุกหนทุกแห่ง เป็นสิ่งที่น่าปลื้มใจ

พระรัตนตรัย หรือแก้ว ๓ ประการ คือ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ นี้ มีความสำคัญยิ่งในพระพุทธศาสนา และมีความสำคัญเกี่ยวพันซึ่งกันและกันอยู่อย่างใกล้ชิด ถ้าขาดเสียอย่างใดอย่างหนึ่ง พระพุทธ

ศาสนาของเราก็เกิดมีขึ้นไม่ได้ หรือมิฉะนั้นก็เลิกล้มสาบสูญไปเสียนานแล้ว เพราะถ้าขาดพระพุทธ คือ ไม่มีพระพุทธเจ้า เราก็ไม่มีพุทธศาสนา ไม่มีพระธรรม ซึ่งเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า และเราก็ไม่มีพระสงฆ์อย่างที่เรามีอยู่ทุกวันนี้ ถ้าเราขาดพระธรรม เราก็ไม่มีพุทธศาสนาเหมือนกัน เพราะถึงแม้จะมีพระสงฆ์ก็ไม่มีอะไรจะสั่งสอน และถ้าเราขาดพระสงฆ์ ผู้ซึ่งสั่งสอนพระธรรมสืบอายุพระศาสนามาจนทุกวันนี้ พระพุทธศาสนาก็เลิกล้มไปเสียนานแล้ว คงไม่เหลือเป็นสมบัติมาถึงให้พวกเราสมัยนี้ได้นับถือกันอย่างแน่นอน

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติของประเทศไทย เป็นศาสนาที่เรานับถือบูชา เราจะช่วยกันบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองถาวร เป็นสมบัติให้ลูกหลานของเรานับถือต่อไป

บทที่ ๖

ศีลห้า

คนไทยทุกคนคงเคยได้ยินคำว่าศีลมาแล้ว เพราะว่าคำว่า "รับศีล" หรือ "สมาทานศีล" "ถือศีล" พูดกันบ่อย ๆ ในระหว่างคนไทยที่นับถือพระพุทธศาสนา แต่ถ้าจะถามว่าศีลคืออะไร บางคนอาจตอบไม่ได้ หรือตอบได้ก็อาจไม่ถูกต้องทีเดียว คำว่าศีลนี้ ถ้าแปลตามตัวก็คือ ข้อบัญญัติกำหนดทางปฏิบัติกายและวาจา ทางพระพุทธศาสนา เช่น ศีล ๕ และศีล ๘ เป็นต้น ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามข้อบัญญัติเรียกว่าขาดศีล หรือผิดศีล ศีลมีหลายอย่างด้วยกัน คือ ศีล ๒๒๗ ได้แก่บทบัญญัติของพระภิกษุ มี ๒๒๗ ข้อ พระภิกษุในพระพุทธศาสนาต้องปฏิบัติตามศีลนี้ ศีล ๑๐ คือ บทบัญญัติ ๑๐ ข้อ สำหรับสามเณร ศีล ๘ คือ บทบัญญัติ ๘ ข้อ สำหรับคฤหัสถ์ผู้มีความประสงค์จะปฏิบัติตนให้เคร่งครัด เรียกว่าศีล ๘ หรืออุโบสถศีล และศีลอีกอย่างหนึ่ง เรียกว่าศีล ๕ คือ บทบัญญัติ ๕ ข้อ สำหรับคฤหัสถ์ทั่วไป

ศีล ๕ นี้บางทีก็เรียกว่านิจศีล คือศีลที่บุคคลทั่วไปพึงควรปฏิบัติตามได้ทุกเวลา ได้แก่บทบัญญัติ ๕ ข้อ ซึ่งเราทุกคนควรรู้และเข้าใจ ดังจะได้แยกกล่าวทีละข้อ ต่อไปนี้

๑) ปาณาติปาตา เวรมณี สิกขาปทัง สมาทิยามิ แปลว่า เราจะไม่ทำร้ายร่างกายมนุษย์หรือสัตว์ โดยฆ่าให้ตายก็ดี หรือทรมานให้เจ็บปวดอย่างไรก็ดี

การฆ่าฟันทำร้ายกันนั้นไม่ให้ผลดีแก่ฝ่ายใดเลย ทั้งฝ่ายผู้ถูกทำร้ายและฝ่ายกระทำร้าย ฝ่ายผู้ถูกกระทำร้ายต้องเจ็บป่วยล้มตาย หรือได้รับการทรมาน ส่วนฝ่ายผู้กระทำร้ายก็จะต้องได้รับความเสียใจภายหลัง จริงอยู่บางรายผู้กระทำร้ายอาจได้รับความพอใจในชั้นต้น ถ้าเป็นการกระทำร้ายกันเพื่อการแก้แค้น เพราะทำการแก้แค้นทดแทนสำเร็จ แต่แล้วก็จะต้องเป็นทุกข์เพราะถ้าไปฆ่าหรือทำร้ายร่างกายคน ก็ต้องหวั่นกลัวว่าเขาจะจับได้และถูกลงโทษตอบแทน และใจคอก็จะไม่มีเวลาเป็นสุขได้ตลอดไป ด้วยกลัวบาปกรรมที่ตนได้ทำไว้ เราทุกคนควรมีความรู้สึกเห็นแก่ใจเขาใจเราว่า เราไม่อยากตาย เราไม่อยากเจ็บปวดบอบช้ำหรือถูกทรมานอย่างไร คนหรือสัตว์อื่น ๆ ก็มีความรู้สึกอย่างเดียวกับเราเหมือนกัน เมื่อเราต่างคิดได้เช่นนี้แล้ว เราก็จะไม่ทำร้ายฆ่าฟันกัน คนที่มีใจเมตตาสงสาร ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิตใคร จะมีดวงใจเป็นสุข ไม่ต้องหวาดเกรงว่าจะถูกรับโทษหรือถูกทำร้ายเป็นการตอบแทน หน้าตาก็จะแจ่มใสเบิกบาน ใครได้พบเห็นก็จะว่าเป็นคนใจดีไม่ดุร้าย น่าคบหาสมาคม

๒) อทินนาทานา เวรมณี สิกขาปทัง สมาทิยามิ แปลว่า เราจะไม่ลักไม่ขโมย ไม่คิดเอาของคนอื่นมาเป็นของเรา โดยที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้

ข้าวของของใครใครก็รักและหวงแหน ไม่อยากให้สูญหาย หรือไม่อยากให้ใครมาลักขโมยไป ถ้าเรามีของ แต่ถูกผู้อื่นลักขโมยเอาไปเราก็เสียใจ ส่วนผู้ขโมยเองก็ต้องเป็นทุกข์เพราะกลัวจะถูกเขาจับได้ และต้องได้รับโทษ นอกจากนี้ผู้ที่มีนิสัยลักขโมยยังเป็นผู้ที่คนทั่วไปรังเกียจ ข้าวของของใครหายก็มักถูกสงสัย จะไปอยู่ที่ไหนก็ถูกตราหน้าว่าเป็นขโมย เพราะฉะนั้นผู้หวังความสุขความเจริญควรละเว้นไม่กระทำการลักขโมยโดยเด็ดขาด

๓) กาเมสุ มิจฉาจารา เวรมณี สิกขาปทัง สมาทิยามิ แปลว่า เราจะไม่ล่วงเกินลูกเมียผัวของใครที่เขาไม่ได้ยกให้ หรือไม่ได้แต่งงานเป็นผัวเมียกันตามประเพณี

คนเราเกิดมา เมื่อเป็นเด็กก็ย่อมมีพ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นผู้เลี้ยงดูรักษา ท่านเหล่านี้ย่อมรักและหวงแหนในตัวเรา เปรียบเหมือนท่านเป็นเจ้าของในตัวเรา ครั้นเราเติบโตเป็นผู้ใหญ่ได้แต่งงาน เราก็ย่อมเป็นที่รักและหวงแหนของผัวของเมีย ผัวเปรียบเหมือนเป็นเจ้าของในตัวเมียของตน และเช่นเดียวกันเมียก็เปรียบเหมือนเจ้าของในตัวผัวของตน ผู้ที่เป็นเจ้าของในตัวลูกผัวหรือเมียเหล่านี้ ย่อมหวงแหนสิ่งที่ตนรักและอยากได้เป็นเจ้าของแต่ผู้เดียว ผู้ที่เป็นเจ้าของถ้าถูกใครมาแย่งชิงสิ่งที่หวงแหน ก็ย่อมเสียอกเสียใจและเจ็บแค้นเป็นธรรมดา คนเรามีความรู้สึกในเรื่องเช่นนี้

คล้าย ๆ กัน คือ เรามีความรู้สึกอย่างไร คนอื่นเขาก็มีความรู้สึกอย่างนั้น ศีลข้อนี้จึงมีคุณที่ทำให้เรารู้จักเชื่อถือไว้ใจต่อกันและกัน เพื่อตัดการทะเลาะวิวาทอันเป็นเหตุให้เกิดการแตกร้าว เมื่อเราทำใจของเราให้มั่นคงว่า เราจะไม่ละเมิดประพฤติผิดลูกเมียหรือผัวของผู้อื่นแล้วปฏิบัติให้ได้จริง ๆ เราจะมีแต่ความสุขความสบาย ไม่ต้องทะเทาะวิวาทกับผู้อื่นและคนในครอบครัวของเราในเรื่องที่เกี่ยวกับชู้สาว

๔) มุสาวาทา เวรมณี สิกขาปทัง สมาทิยามิ แปลว่า เราจะไม่พูดปด การพูดเท็จหรือพูดปด ให้โทษทั้งแก่ผู้ฟังและผู้พูด คือ ทำให้ผู้ฟังเข้าใจผิดตามที่ผู้พูดกล่าวเท็จให้ ต้องเสียประโยชน์และอาจได้รับโทษอย่างร้ายแรงถึงชีวิตก็ได้ ส่วนผู้พูดเองก็เสียประโยชน์ เพราะอย่างน้อยก็ขาดความเชื่อถือ ใครพูดปดให้เขาจับได้ครั้งเดียว ต่อไปจะพูดอะไรเขาก็ไม่เชื่อถือ ถ้าเราไม่พูดปดแล้ว จะพูดอะไรเขาก็เชื่อถือ และการพูดความจริงเป็นของง่าย เพราะความจริงมีอย่างไรก็พูดไปอย่างนั้น ไม่ต้องคิดค้นเรื่องขึ้นใหม่ จะพบพูดจากับใครที่ไหน ก็พูดได้เต็มปากไม่ต้องคอยเป็นห่วงว่าเรื่องที่เราพูดนี้ เราเคยพูดปดไว้ที่ไหนบ้าง และจะต้องพูดอย่างไรต่อไปดี เพื่อมิให้เขาจับได้

๕) สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี สิกขาปทัง สมาทิยามิ แปลว่าเราจะไม่ดื่มสุราหรือของเมา สุราและเครื่องดื่มประเภทมึนเมาเป็น

ของไม่ดี เพราะทำให้คนทดมแล้วมึนเมาถึงไม่รู้ผิดรู้ชอบ ผู้มึนเมาอาจจะทำอะไรผิด ๆ ที่เป็นสิ่งที่น่าละอาย หรือผิดจนถึงติดคุกติดตะรางได้ ถ้าเรายังรู้จักอาย ไม่อยากให้ใครเขาหัวเราะเยาะเล่นได้ หรือกลัวติดคุกติดตะรางแล้ว เราควรละเว้นอย่างเด็ดขาด การดื่มสุราหรือของมึนเมานั้น เป็นเหตุให้บุคคลประพฤติผิดศีลข้ออื่น ๆ อีกได้อย่างง่ายดาย เพราะเมื่อมึนเมาแล้วก็อาจก่อการวิวาททำร้ายร่างกายผู้อื่น ทำให้ผิดศีลข้อ ๑ หรืออาจชวนให้ลักขโมยได้ง่ายเป็นการผิดศีลข้อ ๒ หรือมักจะผิดลูกเมียเขา ซึ่งผิดศีลข้อ ๓ และก็พูดปดต่อไป ซึ่งเป็นการผิดศีลข้อ ๔ ดังนั้น เราทุกคนควรรักษาศีล ๕ เป็นประจำ ถ้าผู้ใดปฏิบัติได้อย่างจริงจัง จะเป็นผู้มีความสุข ไม่ต้องมีเรื่องเดือดร้อนใจ.

หอสมุดแห่งชาติ
หอสมุดแห่งชาติ
๑๓ ก.ค. ๒๕๑๐
กรมศิลปากร

บทที่ ๗

กษัตริย์ลิจฉวี

ในสมัยโบราณ มีกษัตริย์องค์หนึ่งทรงพระนามว่า พระเจ้าอชาตศัตรู พระองค์ทรงปกครองแคว้นมคธ มีนครหลวงชื่อว่ากรุงราชคฤห์ วันหนึ่งทรงดำริถึงการที่จะแผ่พระบรมเดชานุภาพ อยากได้เขตแดนให้กว้างขวางยิ่งขึ้นไปอีก คืออยากได้แคว้นวัชชี ซึ่งมีกษัตริย์ทรงพระนามว่าลิจฉวีปกครองอยู่ แต่เป็นการยากที่พระองค์จะแผ่อำนาจออกไปถึงได้ เพราะบรรดากษัตริย์ลิจฉวีต่างมีความสามัคคีกันเป็นอันดี ดังนั้นพระองค์จึงทรงเรียกวัสสการพราหมณ์เข้าไปปรึกษาเป็นการลับ

วันต่อมา ขณะที่พระเจ้าอชาตศัตรู เสด็จออกว่าราชการแผ่นดิน ตรัสปรึกษาแก่เหล่าอำมาตย์ ถึงเรื่องที่จะยกกองทัพไปรบกับกษัตริย์ลิจฉวี บรรดาอำมาตย์ทั้งหลายต่างก็พากันนิ่งอยู่ แต่วัสสการพราหมณ์ได้ทูลทัดทานว่า การที่พระเจ้าอชาตศัตรูจะทรงทำเช่นนั้นไม่ควร เพราะอาจพ่ายแพ้แก่ชาวศากยได้ ทั้งนี้ด้วยบรรดากษัตริย์ลิจฉวีต่างมีสามัคคีธรรมมั่นคง ทั้งไม่เคยรุกรานทำความเดือดร้อนแก่แคว้นมคธมาก่อนเลย หากพระเจ้าอชาตศัตรูจะรุกรานแคว้นวัชชีก่อนเช่นนี้ ก็เท่ากับเป็นฝ่ายพาลรุกรานผู้สงบ จะปรากฏชื่อว่าไม่ตั้งอยู่ในทำนองคลองธรรม ประเทศใหญ่น้อยจะพากันดูถูกเอาได้ ขอให้พระเจ้าอชาตศัตรูได้ทรงดำริให้รอบคอบเสียก่อน

พระเจ้าอชาตศัตรูจึงแสร้งทำเป็นโกรธวัสสการพราหมณ์ หาว่าหมิ่นพระบรมเดชานุภาพและขัดพระบรมราชโองการ ทรงตรัสว่าวัสสการพราหมณ์นี้ชั่วช้าลามก ยังไม่ทันรู้เกินกตัญญูกตเวทีแล้ว เปรียบเหมือนอีกาซึ่งมองเห็นเพียงธนูของนายพรานก็บินหนีเสียแล้ว พระองค์จึงรับสั่งให้พนักงานเฆี่ยนวัสสการพราหมณ์อย่างสาหัสจนสลบ เมื่อเฆี่ยนแล้วก็ยังให้โกนผมเสียอีก ซึ่งเป็นการประจานอย่างแรง แล้วสั่งเนรเทศให้ออกไปเสียให้พ้นแคว้นมคธโดยเร็ว

บรรดาอำมาตย์ราชบริพาร เมื่อเห็นวัสสการพราหมณ์ถูกทำโทษเช่นนั้น กรุสกสงสาร เพราะทุกคนเห็นว่าวัสสการพราหมณ์กระทำการทัดทานพระมหากษัตริย์ครองนครด้วยความกตัญญูกตเวที มิได้คิดกลัวอันตรายซึ่งจะบังเกิดขึ้นแก่ตนเอง แต่มีหนทางที่จะช่วยเหลือประการใด จึงจำนิ่งอยู่ ฝ่ายวัสสการพราหมณ์เมื่อถูกขับไล่และถูกโกนหัว ทำให้ได้รับความอับอาย ก็รีบรุดออกจากแคว้นมคธ มุ่งหน้าตรงไปสู่เมืองเวสาลี ซึ่งเป็นนครหลวงแห่งแคว้นวัชชี แกล้งทำอาการร้องไห้และทุกข์เวทนาอย่างสาหัส ในการที่ต้องพลัดบ้านเมืองมา ต่อหน้าบรรดาราษฎรในแคว้นนั้น จนวันหนึ่งข่าวของวัสสการพราหมณ์ก็ทราบไปถึงกษัตริย์ลิจฉวี กษัตริย์ผู้เป็นหัวหน้าก็ทรงสั่งให้ตีกลองสัญญาเรียกประชุมขึ้น เมื่อบรรดากษัตริย์ใหญ่น้อยได้มาประชุมพร้อมหน้ากันแล้ว ก็ตกลงให้ไต่ถามวัสสการพราหมณ์ถึงการที่ถูกเนรเทศ วัสสการพราหมณ์กราบทูลด้วยโวหารสมเหตุสมผล จนบรรดากษัตริย์ต่าง ๆ เชื่อถือและสงสาร จึงตกลงให้รับ

ยังยุแหย่บรรดากษัตริย์ผู้เป็นพระราชบิดา ให้เกลียดชังราชบุตรองค์อื่น ๆ ซึ่งมิใช่ราชบุตรแห่งตนอีกด้วย เมื่อกษัตริย์ซึ่งเป็นพระราชบิดามิได้ทรงคิดให้ถ่วน และทรงเชื่อวัสสการพราหมณ์ ความกินแหนงแคลงใจในกันและกันก็เกิดมีขึ้นเป็นลำดับ คอยระแวงซึ่งกันและกันอยู่เสมอมา

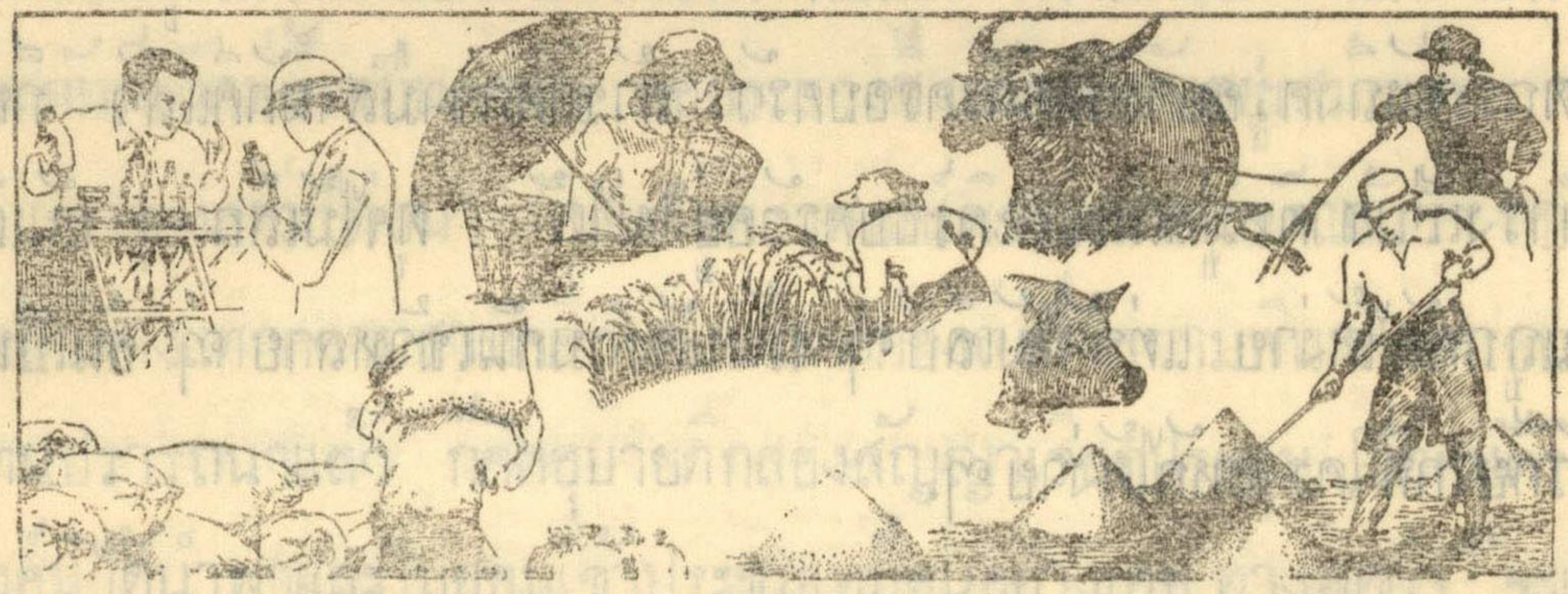
สองสามปีต่อมา วัสสการพราหมณ์พิจารณาแน่ชัดแล้วว่า กษัตริย์ลิจฉวีต่างแตกความสามัคคีกัน และจะต้องถึงซึ่งความพินาศแน่นอนตามที่ตนปรารถนาแล้ว ก็คิดอุบายตีกลองสัญญาเรียกประชุม แต่กษัตริย์ทุกองค์มิได้นำพาและไม่ยอมเข้าประชุมเหมือนอย่างเคย ต่างพูดว่า “จะเรียกประชุมทำไมกัน เราไม่ใช่คนสำคัญ ไม่ใช่คนกล้าหาญ ใครเป็นใหญ่เป็นผู้กล้าหาญ ก็เชิญกันไปประชุมเถิด เราไม่ไป” เมื่อต่างมีความรู้สึกเช่นนี้ วัสสการพราหมณ์ก็ซึ่งในใจแล้วว่า เป็นหนทางที่แคว้นมคธจะชนะศึกแคว้นวัชชีได้โดยง่าย จึงลอบให้คนสนิทนำหนังสือไปถวายแก่พระเจ้าอชาตศัตรู และทูลเชิญให้พระองค์ยกกองทัพไปรบแคว้นวัชชีโดยด่วน

เมื่อพระเจ้าอชาตศัตรูทรงทราบความ ก็ดีพระทัยโปรดให้ยาตราทัพยกไปตีแคว้นวัชชีทันที ฝ่ายด่านหน้าของตำบลนอกแคว้นกรุงเวสาลีรู้ข่าวศึก ก็บอกข่าวเข้าไปในกรุงให้ตีกลองสัญญาเป็นสำคัญขึ้น เพื่อเชิญกษัตริย์ลิจฉวีทั้งปวงให้ประชุมกัน แต่หาได้มีกษัตริย์องค์ใดเข้าประชุมไม่ ดังนั้นพระเจ้าอชาตศัตรูจึงเสด็จนำพลเข้ากรุง และยึดได้โดยง่ายดาย โดยมิต้องสู้รบแต่อย่างใด เมื่อทรงยึดแคว้นวัชชีเป็นเมืองขึ้น

ทั้งหมดแล้ว ก็ทรงจัดการบ้านเมืองได้โดยเรียบร้อย และเสด็จกลับคืนสู่กรุงราชคฤห์ด้วยความอิ่มเอมพระทัย

จากนิยายเรื่องนี้เราจะเห็นได้ว่า ประเทศบ้านเมือง หมู่คณะ แม้ที่สุดกระทั่งถึงครอบครัวแต่ละครอบครัว ถ้าขาดความสามัคคีแล้ว ก็ย่อมจะดำรงเป็นชาติหมู่คณะและครอบครัวอยู่ไม่ได้ ดุจไม้เล็ก ๆ อันเดียวย่อมถูกหักได้ง่าย แต่ถ้าไม้เล็ก ๆ นั้นมัดรวมกันเข้าหลาย ๆ อันเป็นกำแล้วก็ยากที่ใครจะหักได้ง่าย ๆ.

บทที่ ๔
การอาชีพ

มนุษย์ทุกคนเกิดมาต้องกินอาหารเพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ต่อไป เมื่อยังเยาว์วัยอยู่ไม่สามารถหาอาหารกินเองได้ เป็นหน้าที่ของบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่จะให้ความอุปการะเลี้ยงดู แต่ครั้นเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว ก็เป็นหน้าที่ของตนเองที่จะต้องประกอบการงานหาเลี้ยงตัวต่อไป

การหาใส่ปากใส่ท้องหรือที่เรียกว่าการทำมาหากิน เป็นเรื่องสำคัญที่สุดและจำเป็นที่สุด ไม่ใช่เฉพาะแต่คน แม้สัตว์อื่น ๆ ก็เหมือนกัน ดังความในบทดอกสร้อยสุภาษิตมีว่า “ปักเอยปักษิน นกชมนเรอเรื่องเหลืองอ่อน ถึงเวลาหากินกับนจร ครั้นสายัณห์ผันร่อนมานอนรัง ความเคยคุ้นสกุณาอุสาหะ ไม่เลยละพุ่มไม้ที่ใจหวัง เพราะพากเพียรชอบที่มีกาลัง เป็นที่ตั้งตนรอดตลอดเอย” ดังนี้จะเห็นได้ว่า ในวันหนึ่ง ๆ

วัสสการพราหมณ์เข้าไว้ในตำแหน่งผู้พิพากษาข้อความต่างๆ เพราะเห็นว่าเป็นผู้ชำนาญในศิลปศาสตร์ต่างๆ นอกจากนยังได้ตงให้เป็นอาจารย์ผึกสอนวิชาแก่ราชบุตรทงปวงอกตำแหน่งหนงด้วย ยิ่งนานวันวัสสการพราหมณ์กยิ่งปฏิบัติหน้าทดียงขนทุกที อย่างเต็มกำลัง มิให้กษัตริย์ลิจฉวีสงสัยได้ เมื่อได้รับความไว้วางใจสมปรารถนาแล้ว วัสสการพราหมณ์กเริ่มทำลายความสามัคคีของบรรดาราชบุตรก่อนทันที

วันหนึ่ง เมื่อพระราชบุตรมาพร้อมกันแล้ว วัสสการพราหมณ์กเชิญราชบุตรองค์หนึ่งเข้าไปในห้องลับ ตงปัญหาถามว่า “คนทำนำโคเข้ามาเทยมไถ จะถูกหรือผิด” ราชบุตรองค์นนตยบว่า “ถูก” แล้วกเชญราชบุตรนนออกจากหอง เมอราชบุตรนนออกมาจากหอง บรรดาราชบุตรองค์อนๆ อยากรู้เรองกเข้าถามราชบุตรองค์นน ราชบุตรองค์นนกตอบตามความจริง แต่บรรดาราชบุตรองค์อนๆ ไม่เชื่อ หาว่าไม่บอกความจริง เพราะคำถามนนไม่เห็นเป็นเรองที่เป็นความลับอย่างไร ในที่สุดกพากนโกรธแค้นราชบุตรองค์นน หาว่าบิดบังความจริง

วันค่นล่วงไป วัสสการพราหมณ์กยิ่งยุยงให้ราชบุตรแตกความสามัคคกนยิ่งๆ ขน โดยนำความไม่จริงมากล่าวว่าราชบุตรองค์นนดูหมิ่นองค์น องค์นว่าองค์นน จนบรรดาราชบุตรเกิดความแคลงใจซึ่งกันและกัน เกิดความแตกความสามัคคกนขน แข่งขีต่อกัน เพราะถือว่าราชบิดาแห่งตนแต่ละองค์กเป็นผู้มีอำนาจ ยิ่งกว่านวัสสการพราหมณ์

และทุนทรัพย์มากก็หาได้มาก ผู้มีปัญญาน้อยและทุนทรัพย์น้อยก็หาได้น้อย ฉะนั้นการฝึกฝนตนให้เป็นคนสามารถในการประกอบอาชีพจึงเป็นสิ่งจำเป็นยิ่ง นับตั้งแต่การฝึกฝนภายในครอบครัว ตลอดจนการศึกษาอบรมจากครูอาจารย์และสถานศึกษาอื่น ๆ เพื่อให้มีความรู้ในวิชาทำมาหากิน เป็นต้นว่าบุตรชาวนาก็ฝึกฝนการทำนา ครอบครัวพ่อค้าก็ฝึกฝนให้รู้จักการค้า บุตรของนายช่างก็ฝึกฝนในวิชาช่าง แต่คนในครอบครัวหนึ่ง ๆ อาจมีอาชีพแตกต่างกันไปตามอุปนิสัยและความพอใจ เช่น บุตรชาวนาอาจกลายเป็นพ่อค้า บุตรพ่อค้าอาจเป็นแพทย์ และบุตรแพทย์อาจเป็นครู เช่นนี้เป็นต้น หรือคนคนหนึ่งอาจเปลี่ยนอาชีพไปตามความจำเป็นและโอกาส หรือคนคนเดียวอาจมีอาชีพหลายอย่างพร้อมกัน สุดแต่ความสามารถและถนัด ข้อสำคัญอาชีพนั้นเป็นอาชีพที่สุจริต ไม่เป็นการผ่าฝืนกฎหมาย แม้ที่สุดเพียงแต่ใช้กำลังกายรับจ้างแบกขน หรือเป็นคนรับใช้ก็จัดเป็นอาชีพที่ควรยกย่อง เพราะเป็นการหากินด้วยน้ำพักน้ำแรงของตนเอง เป็นการแลกเปลี่ยนโดยสุจริต ดีกว่าคนเกียจคร้านไม่ประกอบการงาน คอยแต่เกาะเขากิน หรือใช้จ่ายแต่มรดกที่พ่อแม่สะสมไว้ถ่ายเดียว ที่ร้ายกว่านกคือผู้ที่หากินโดยทางทุจริต หลอกลวงเขากิน ลักหรือปล้นสะดม เหล่านี้ล้วนเป็นการเบียดเบียนผู้อื่นให้เดือดร้อน ไม่จัดเป็นสัมมาอาชีพ ไม่เป็นที่ปรารถนาของประเทศชาติ โลกไม่สรรเสริญ

เป็นเครื่องแลกเปลี่ยน วัตถุกลางนี้เรียกว่าเงิน เพราะแต่เดิมนิยมเอาโลหะเงินมาใช้ เงินจึงเป็นมาตรฐานการแลกเปลี่ยนในการซื้อและขาย แม้ค่าจ้างแรงงานก็คำนวณให้ด้วยเงิน ต่อมาได้ใช้โลหะอื่นอย่างเงินบ้าง เช่นทองคำ ทองแดง นิคเกิล และกระดาษที่พิมพ์ที่เรียกว่าธนบัตร แต่คงรวมเรียกว่าเงิน เงินจึงเป็นทรัพย์ที่มนุษย์ทั่วโลกต้องการ เพราะเงินซื้อเครื่องอุปโภคและบริโภคต่าง ๆ ได้ เงินเก็บรักษาและนำติดตัวไปไหนได้สะดวก

เมื่อความต้องการของมนุษย์มีมากกว่าสัตว์ จะแสวงหาอาหารหรือทรัพย์ใช้ไปชั่วันหนึ่ง ๆ อย่างสัตว์ไม่ได้ ความจริงสัตว์บางจำพวกรู้จักสะสมอาหารไว้ป้องกันการขาดแคลนเหมือนกัน เช่นผึ้งรู้จักสะสมน้ำหวานไว้กิน ปลวกและมดก็รู้จักเก็บอาหารไว้กินเมื่อคราวขาดแคลนเป็นต้น ส่วนมนุษย์มีข้อผูกพันทางสังคมอยู่มาก กล่าวคือต้องเลี้ยงครอบครัว ให้ปฏิการแก่ผู้มีอุปการคุณแก่ตน มีบิดามารดาเป็นต้น ตลอดถึงการช่วยป้องกันประเทศชาติ นอกจากนี้ยังต้องคิดถึงการขาดแคลนเมื่อยามเจ็บป่วยหรือแก่ชรา ประกอบการงานไม่ได้ ถ้าสะสมทรัพย์ไว้ได้มากเท่าไรยิ่งเป็นการดี บรรดาทรัพย์สินที่มีในโลกสิ่งใดจะอำนวยประโยชน์ต่างกันค้าและแสวงหา ธุรกิจเหล่านี้เรียกว่าการอาชีพ ยิ่งจำนวนคนในโลกเพิ่มขึ้น การแย่งกันอยู่กันกินก็ทวีขึ้น ผู้ใดมีปัญญา

บางคนแสวงหาทรัพย์ในทางเล่นการพนัน ด้วยคิดว่าเป็นการหาเงินได้ด้วยวิธีสะดวกสบาย ไม่ต้องออกแรงให้เหนื่อยกาย แต่ความจริงการพนันจะถือเป็นอาชีพไม่ได้ แม้จะมีผู้ร่ำรวยจากการพนันบ้างก็เป็นส่วนน้อย ไม่ยั่งยืนถาวร เป็นการรวยชั่วครู่ชั่วยาม ถ้าไม่หันหาอาชีพอื่นเป็นหลักไม่ช้าทรัพย์ที่ได้จากการพนันก็ต้องสูญหมด การพนันเป็นทางแห่งความเสื่อม เสื่อมทั้งตัวผู้เล่น เสื่อมทั้งส่วนรวมของประเทศชาติ ในครอบครัวใดมีนักการพนันมากกว่าผู้ประกอบอาชีพอื่น ครอบครัวนั้นจะมีแต่ความล่มจม ประเทศใดพลเมืองเล่นการพนันมาก เศรษฐกิจของประเทศจะเสื่อมโทรม เพราะถ้าคนทั้งหลายมุ่งหน้าเล่นแต่การพนันเลยทั้งตัว บรรดาสิ่งของต่าง ๆ อันจำเป็นแก่ชีวิตที่จำต้องกินต้องใช้ จะมีจะเป็นขึ้นมาได้อย่างไร ไม้อยู่ในป่าจะเป็นเสาเป็นกระดานสร้างบ้านเรือนได้อย่างไร เหล็กอยู่ในดินในหินจะเป็นมีด พร้า ขวาน ไถ ได้อย่างไร ท้องทุ่งอันกว้างใหญ่จะมีทนขาวขึ้นได้อย่างไร และใครจะปลูกฝ้ายทอผ้า สิ่งเหล่านี้จะเป็นจะมีขึ้นต้องอาศัยสติปัญญาและกำลังกายของมนุษย์เป็นผู้คิดผู้ทำทั้งสิ้น ถ้ามีแต่ผู้กินผู้ใช้ ผู้ทำมีน้อย โภคทรัพย์ก็มีแต่สิ้นเปลือง การพนันเป็นแต่อุบายเปลี่ยนมือกันถือทรัพย์ ไม่ใช่ทางช่วยกันสร้างโภคทรัพย์ แต่นักการพนันต้องกินต้องใช้เหมือนคนอื่น ๆ คือทำโภคทรัพย์ให้สิ้นเปลืองไป จึงถือว่าการพนันนำความเสื่อมมาสู่ชุมชน บ้านเมืองจึงไม่ประสงค์ให้ราษฎรเล่นการพนัน

โภคทรัพย์จะเกิดขึ้นได้ด้วยการประกอบการงาน กล่าวอีกนัยหนึ่ง อาหารจะตกถึงปากถึงท้องก็ต้องออกแรงทำงาน มีคำโบราณสอนไว้ว่า "ต้องทำต้องหา จึงจะมีกินมีใช้" จริงอยู่ อาจมีคนโชคดีเกิดมาในตระกูลที่มั่งคั่ง แต่ความมั่งคั่งนั้นพ่อแม่ของเขาก็ต้องทำต้องหามาก่อน ถ้าผู้สืบสกุลไม่ทำไม่หาต่อไป มีแต่ใช้ เงินทองนั้นก็คงหมดลงในวันหนึ่ง ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของบิดามารดาผู้ปกครองจะต้องเอาใจใส่ฝึกหัดอบรมลูกหลานให้รู้จักหน้าที่ว่า เกิดมาเป็นคนต้องทำงาน ต้องประกอบอาชีพ เมื่อยังเยาว์วัยก็ต้องศึกษาเล่าเรียนหาความรู้ใส่ตัวไว้ เพื่อจะได้ใช้ความรู้เลี้ยงตนเองเมื่อเป็นผู้ใหญ่ ดังภาษิตมอญว่า "เมอนอยเรยนวิชา ครนใหญ่มาให้หาทรัพย์" พ่อแม่คนใดไม่ฝึกฝนอบรมบุตรของตนให้รู้จักทำงาน แต่เยาว์วัย ด้วยทะนงตัวว่ามีทรัพย์ไว้ให้ลูกหลานมากพอเพียงแล้ว ไม่ต้องการให้ลูกหลานลำบาก ผู้นั้นคิดผิด ลูกหลานจะต้องประสบความลำบากในเวลาภายหน้า

หนทางประกอบอาชีพหรือทางแสวงหาทรัพย์มีอยู่มาก ดังมีคำกลอนสุภาษิตสอนใจดังนี้ "ทรัพย์นอยู่ใกล้ ผู้ปัญญาไว หาได้บ่นาน แว่นแคว้นแดนดิน มีสิ้นทุกสถาน ผู้ใดเกียจคร้าน บ่พานพบนา" นี่คือปริศนาลายแทงแสดงขุมทรัพย์ ผู้ใดคิดได้ก็จะพบขุมทรัพย์นั้น ความเกียจคร้านคือบีศาจที่กำบังทรัพย์ไว้ไม่ให้เห็น ถ้าเราใช้อาคมคือความอุตสาหะขับไล่บีศาจตัวนี้ไปเสียได้ เราก็จะเห็นขุมทรัพย์เป็นแน่แท้

รัฐบาลสนับสนุนคนไทยทุกคนให้มีอาชีพ ได้ตรากฎหมายสงวนอาชีพบางอย่างไว้สำหรับคนไทยโดยเฉพาะ จัดตั้งสหกรณ์ ตั้งนิคมสร้างตนเอง เราเป็นคนไทย จะต้องช่วยกันประกอบอาชีพให้เป็นล่ำเป็นสัน เพื่อตัวเราเอง เพื่อความมั่งคั่งสมบูรณ์และความเข้มแข็งของประเทศชาติ.

บทที่ ๙
การอาชีพ (ต่อ)

ถ้าเราออกไปสู่ถนนหลวง เราจะเห็นคนและยวดยานต่างๆ ผ่านไปมาอยู่ขวักไขว่ ถ้าเป็นหมู่บ้านเล็กๆ ผู้คนก็จะมีเพียงจำนวนน้อย ถ้าเป็นตำบลหรือเมืองใหญ่ ประชาชนและยวดยานก็หนาแน่นขึ้น ยิ่งเป็นเมืองหลวงหรือเมืองท่าชุมนุมทาง คนก็จะมากยิ่งขึ้น คนเหล่านี้เขาไปไหนกัน ถ้าเป็นวันธรรมดาไม่มีงานพิธีเทศกาลพิเศษ ส่วนมากเขาไปทำมาหากินกันทั้งนั้น บางคนนำของไปขาย บางคนเตรียมตัวไปซื้อบางคนมุ่งหน้าไปสู่โรงงานหรือที่ทำงาน บ้างกำลังกวาดถนน บ้างขนของ บ้างขับรถ บ้างลงเรือ นอกจากที่เห็นในถนนหนทาง ยังมีในท้องนา แม่น้ำลำคลอง กระทั่งในท้องฟ้าและทะเลหลวง ธุรกิจต่างๆ เหล่านี้เรียกว่าการอาชีพ อาชีพของมนุษย์มีหลายร้อยหลายพันอย่างต่างๆ กัน ดังจะหยิบยกมากล่าวเพียงย่อๆ ดังนี้

๑. การเพาะปลูก เป็นต้นว่าการทำนา ทำสวน ทำไร่ การเพาะปลูกเป็นอาชีพสำคัญที่สุดของคนไทย ชาวนาไทยจัดเป็นกระดูกสันหลังของประเทศ เพราะรายได้นำมาทะนุบำรุงประเทศได้จากข้าวเกือบร้อยละ ๗๐ ของรายได้ทั้งหมด ข้าวไทยส่งไปขายให้ประเทศต่างๆ ในทวีปเอเชีย เช่น มาเลเซีย ลังกา อินเดีย จีน ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ และบางประเทศในทวีปยุโรป อเมริกา ชาวนาไทยจึงควรได้รับความยกย่องเป็นอย่างสูง นอกจาก

การทำนา กสิกรรม ทำสวน ทำไร่ เช่นสวนผลไม้ สวนผัก สวนยางพารา สวนมะพร้าว สวนหมาก ไร่อ้อย ไร่ยาสูบ พริกไทย กล้วย ฝ้าย ถั่ว มัน เป็นต้น

ประเทศเรามีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ ๕๐๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร มีพลเมืองประมาณ ๓๐,๐๐๐,๐๐๐ คน เทียบกับประเทศอื่นๆ บางประเทศเขามีพลเมืองหนาแน่นกว่าเรา แต่มีที่ดินทำกินน้อย เรายังมีที่ว่างเปล่าไม่ได้ทำประโยชน์อีกมาก ลูกหลานของเราคงจะเพิ่มขึ้นทุกปี เราควรจับจองที่ดินไว้ให้ลูกหลานของเรามีที่ทำกินต่อไป มิฉะนั้นชนชาติอื่นอาจมาแย่งอยู่แย่งกินก็ได้ นอกจากเรามีแผ่นดินอันกว้างใหญ่ไพศาล แล้วดินฟ้าอากาศก็เหมาะแก่การเพาะปลูกอย่างยิ่ง เราควรรักษาและปรับปรุงสมบัติอันมีค่าของเรานี้ให้ดียิ่งขึ้น

อาชีพเพาะปลูก แม้จะเป็นอาชีพที่ต้องใช้กำลังกายเหนื่อยแต่เป็นอาชีพอิสระ ถึงจะมีทุนน้อยก็พอทำได้ หรือถ้ามีทุนทรัพย์มากก็อาจทำการให้ใหญ่โตขึ้น ผู้ที่มีที่ดินทำกินของตนเอง จัดได้ว่าเป็นผู้มีหลักฐาน คือเป็นผู้มีทั้งบ้านและไร่นา

รัฐบาลเห็นความสำคัญของการเพาะปลูกมาก จึงจัดให้มีการชลประทาน ขุดคลองทำเขื่อนเหมืองฝายระบายน้ำ และจัดเจ้าหน้าที่ไว้ประจำ ตามอำเภอและจังหวัดในท้องที่ที่มีการเพาะปลูกมาก เรียกว่า

ยังยุแหย่บรรดากษัตริย์ผู้เป็นพระราชบิดา ให้เกลียดชังราชบุตรองค์อื่น ๆ ซึ่งมิใช่ราชบุตรแห่งตนอีกด้วย เมื่อกษัตริย์ซึ่งเป็นพระราชบิดามิได้ทรงคิดให้ถ่วน และทรงเชื่อวัสสการพราหมณ์ ความกินแหนงแคลงใจในกันและกันก็เกิดมีขึ้นเป็นลำดับ คอยระแวงซึ่งกันและกันอยู่เสมอมา

สองสามปีต่อมา วัสสการพราหมณ์พิจารณาแน่ชัดแล้วว่า กษัตริย์ลิจฉวีต่างแตกความสามัคคีกัน และจะต้องถึงซึ่งความพินาศแน่นอนตามที่ตนปรารถนาแล้ว ก็คิดอุบายตีกลองสัญญาเรียกประชุม แต่กษัตริย์ทุกองค์มิได้นำพาและไม่ยอมเข้าประชุมเหมือนอย่างเคย ต่างพูดว่า “จะเรียกประชุมทำไมกัน เราไม่ใช่คนสำคัญ ไม่ใช่คนกล้าหาญ ใครเป็นใหญ่เป็นผู้กล้าหาญ ก็เชิญกันไปประชุมเถิด เราไม่ไป” เมื่อต่างมีความรู้สึกเช่นนี้ วัสสการพราหมณ์ก็ซึ่งในใจแล้วว่า เป็นหนทางที่แคว้นมคธจะชนะศึกแคว้นวัชชีได้โดยง่าย จึงลอบให้คนสนิทนำหนังสือไปถวายแก่พระเจ้าอชาตศัตรู และทูลเชิญให้พระองค์รีบยกกองทัพไปรบแคว้นวัชชีโดยด่วน

เมื่อพระเจ้าอชาตศัตรูทรงทราบความ ก็ดีพระทัยโปรดให้ยาตราทัพยกไปตีแคว้นวัชชีทันที ฝ่ายด่านหน้าของตำบลนอกแคว้นกรุงเวสาลีรู้ข่าวศึก ก็บอกข่าวเข้าไปในกรุงให้ตีกลองสัญญาเป็นสำคัญขึ้น เพื่อเชิญกษัตริย์ลิจฉวีทั้งปวงให้ประชุมกัน แต่หาได้มีกษัตริย์องค์ใดเข้าประชุมไม่ ดังนั้นพระเจ้าอชาตศัตรูจึงเสด็จนำพลเข้ากรุง และยึดได้โดยง่ายดาย โดยมิต้องสู้รบแต่อย่างใด เมื่อทรงยึดแคว้นวัชชีเป็นเมืองขึ้น

พนักงานเกษตรอำเภอหรือพนักงานเกษตรจังหวัด มีหน้าที่ให้ความช่วย
เหลือแนะนำชี้แจงแก่ราษฎร ให้รู้จักใช้พืชทดทำพันธุ์ รู้จักรักษาที่ดินไม่
ให้จืดและแจกพันธุ์ข้าว พันธุ์ผัก พันธุ์ผ้าย พันธุ์ยาสูบ พันธุ์ยางและอื่นๆ
บางท้องที่มีสถานทดลองคนควาเกี่ยวกับการเกษตร เช่นสถานทดลอง
ทำนาที่บางเขน สถานทดลองการเลี้ยงไหมในภาคอีสาน เป็นต้น
ผู้ที่ประกอบอาชีพในทางเกษตรหรือผู้ที่สนใจ ควรปรึกษาขอคำ
แนะนำจากพนักงานเหล่านี้ และยังมีมหาวิทยาลัยเพื่อสอนกุลบุตรในทาง
เกษตรกรรม เรียกว่ามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่บางเขน พระนคร
ท้องที่ที่มีการเพาะปลูกมาก คือจังหวัดในภาคกลาง เพราะเป็นที่
ราบลุ่มอันกว้างใหญ่ มีแม่น้ำลำคลองหลายสาย เหมาะแก่การเพาะปลูก
เช่นจังหวัดพระนคร ธนบุรี นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา
สุพรรณบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง อุทัยธานี ลพบุรี นครนายก ฉะเชิงเทรา
สมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม นครปฐม ราชบุรี และ
เพชรบุรี เป็นต้น

๒. <u>การเลี้ยงสัตว์</u> เป็นอาชีพที่สำคัญคู่กับการเพาะปลูก สัตว์
ที่นิยมเลี้ยงกันมากในประเทศไทย คือ โค กระบือ ม้า หมู แพะ เป็ด ไก่
และห่าน ตามชนบทเกือบทุกบ้าน นิยมเลี้ยงเป็ดและไก่ เลี้ยงไว้เพื่อกิน
และขายกิน ถ้าเลี้ยงกันเป็นล่ำเป็นสันจริง ๆ ก็ทำรายได้ให้เจ้าของปีละ
มากๆ

สัตว์บางชนิดเป็นทั้งพาหนะและอาหาร เช่น โค กระบือ ชาวนาภาคอีสานนิยมเลี้ยงสัตว์มาก บีหนึ่ง ๆ ส่งวัวควายและหมูให้ชาวนาภาคกลางเป็นจำนวนมาก และยังส่งออกไปขายถึงต่างประเทศด้วย

การเลี้ยงสัตว์ไม่ควรปล่อยให้มันหากินเองตามยถากรรม จะต้องให้อาหารอย่างพอเพียง มีที่พักกำบังแดดลมตามสมควร ไล่เหลือบและยุงที่มารบกวนมัน และเอาใจใส่ดูแลเมื่อมันเจ็บป่วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสัตว์มักเป็นโรคระบาดตาย ถ้าสัตว์ที่เราเลี้ยงสมบูรณ์ดี ใช้งานก็ได้ผล จะขายก็ได้ราคาดี นับว่ามันทำเงินทำทองให้เรา การเลี้ยงสัตว์ถูกหลักทำอย่างไรนั้น ควรขอคำแนะนำจากผู้ชำนาญ หรือหาอ่านจากหนังสือสัตวแพทย์ที่มาประจำตามอำเภอหรือจังหวัดท้องที่

โดยทั่ว ๆ ไป คนไทยเลี้ยงสัตว์ยังไม่เป็นล่ำเป็นสันอย่างชาวต่างประเทศ บางแห่งเขาตั้งหน้าเพาะและผสมสัตว์เลี้ยงกันคนละมาก ๆ นับเป็นจำนวนร้อย จำนวนพัน และจำนวนหมื่น แต่ชาวนาไทยส่วนมากเลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อการทำนา หรือถ้าเลี้ยงเป็ดเลี้ยงไก่เพื่อเป็นอาหารในครอบครัว เมื่อเหลือกินเหลือใช้จึงเอาไปขาย ไม่ได้ตั้งใจเลี้ยงเป็นอาชีพโดยแท้จริง ถ้าตั้งหน้าเลี้ยงเพื่อขายเอาเงิน ก็อาจมั่งมีได้รวดเร็วกว่าการทำนาเสียอีก เช่นเลี้ยงเป็ดอย่างเดียวมาก ๆ เลี้ยงวัวอย่างเดียวหลายร้อยตัว เป็นต้น การที่จะเลี้ยงมาก ๆ ทันทีทันใดคงไม่ได้ ในชั้นต้นก็ต้องเริ่มจากจำนวนน้อยก่อน จาก ๒ เป็น ๔ จาก ๔ เป็น ๑๐

ขึ้นไปตามลำดับ ในระยะสี่ห้าปีอาจทวีจำนวนขึ้น หลักสำคัญมีอยู่ว่า ต้องเลี้ยงด้วยความเอาใจใส่มานะบากบั่นจริง ๆ ไม่ศักแต่เลี้ยงแล้วปล่อยให้มันเติบโตเอง

๓. การจับสัตว์น้ำหรือการประมง คือการจับปลา กุ้ง หอยในแม่น้ำหรือในทะเลมาเป็นอาหารและขาย ในอ่าวไทยมีปลานานาชนิด ที่มากที่สุดคือปลาทู ชาวเมืองชายทะเลมักประกอบอาชีพจับปลาทะเล มีการทำโป๊ะ ต้อวน โพงพาง งานเหล่านี้ต้องใช้ทุนและคนมาก ผู้ไม่มีทุนก็หาหอยจับปูหรือเป็นลูกจ้างเขา อาชีพที่ได้จากสัตว์ทะเลอีกอย่างหนึ่งคือเก็บไข่เต่าทะเลที่วางไข่ไว้ตามหาดทรายชายทะเล เรียกว่าไข่จะละเม็ด

ในแม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง ก็มีการจับปลาเช่นเดียวกัน คือทำโพงพาง ต้อวน ดักลอบ ทอดแห ตกเบ็ด ยกยอ วางไซ หรือขุดบ่อเลี้ยงปลา บึงใหญ่ของไทยที่มีกุ้งปลาชุม คือ บึงบรเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์ บึงสีไฟ จังหวัดพิจิตร หนองหาร จังหวัดสกลนคร และกว๊านพะเยา จังหวัดเชียงราย

ชาวต่างประเทศ เช่นญี่ปุ่น ออสเตรเลีย อังกฤษ นอรเวย์ คานาดา เขาทำการประมงเป็นการใหญ่โตมาก ใช้เรือกลไฟใหญ่ ๆ แล่นไปในทะเลเป็นเวลาแรมเดือนแรมปี ในเรือมีเครื่องมือจับปลาและเครื่องจักรทำปลาพร้อมสรรพ เป็นต้นว่ามีห้องเย็นเก็บปลาไว้ได้เป็นเดือน ๆ ไม่เน่าไม่เสีย มีเครื่องกลั่นเอาน้ำมันปลา เครื่องทำปลากระป๋อง ส่งเป็นสินค้าไปขาย

ทั่วโลก บ่อลาที่จับได้มีปลาวาฬ ปลาซาร์ดีน ปลาแซลมอน ปลาหมึก ปลาฉลาม นอกจากปลา มีการจับหอยต่าง ๆ หอยมุก สาหร่ายทะเล กัลปังหาพืชต่าง ๆ ที่อยู่ในท้องทะเล ซึ่งต้องใช้ประดำน้ำดำลงไปในทะเลลึก ๆ แม้จะเต็มไปด้วยอันตรายเขาก็พยายาม เพราะสิ่งที่หามาได้มีราคาดีทำเงินได้มาก การจับสัตว์น้ำในประเทศไทย นิยมขายสด ทำเป็นปลาเค็ม ทำน้ำปลา ทำกะปี ทำเป็นปลาร้า หรือปลากรอบ ปลาเค็ม กุ้งแห้ง หอยแห้ง เป็นสินค้าออกของไทยอย่างหนึ่งเหมือนกัน

๔. <u>การป่าไม้</u> ในประเทศเราอุดมไปด้วยป่าไม้ ในป่าที่มีประโยชน์มากคือ ไม้สัก ไม้แดง ไม้ตะแบก ไม้ตะเคียน ไม้สน ไม้พะยูง ไม้ประดู่ ไม้ยาง ไม้เหล่านี้ลำต้นใหญ่ เนื้อดี มีประโยชน์ในการสร้างบ้านเรือน ต่อเรือ ทำเครื่องใช้ต่างๆ ผู้ที่อยู่ใกล้ป่าก็ตัดไม้มาขาย ถ้าทำเป็นการใหญ่กต้องขอผูกขาดเป็นเขต ๆ เรียกว่าสัมปทาน เช่นสัมปทานป่าไม้สัก ผู้ตัดไม้สักต้องปลูกต้นสักทดแทนให้รัฐบาล สัมปทานป่าไม้เบญจพรรณคือไม้หลายอย่างต่างๆ กัน ไม้ที่ตัดโค่นลงนั้นถ้าต้องการส่งไปขายหรือเข้าโรงเลื่อย เขาใช้ช้างหรือลื่อเลื่อนชักลากไม้จากป่ามาส่ลำธารหรือแม่น้ำครั้นถึงหน้าน้ำหลากตามลำน้ำลงมา แล้วรวมเป็นแพซุงล่องตามแม่น้ำใหญ่ต่อไป ถ้าในท้องที่ไม่มีลำธาร เขาจะชักลากไม้มาสู่ทางเกวียนถนนและทางรถไฟ เพื่อขนขึ้นรถยนต์หรือรถไฟ

นอกจากได้ไม้จากป่า ป่ายังให้พืชพันธุ์และสิ่งมีค่าอื่น ๆ อีก เช่น หวาย เห็ด น้ำผึ้ง หน่อไม้ สมุนไพร สัตว์ป่า นก และการตัดฟืนเผาถ่าน ป่ายังทำความชุ่มชื้นเป็นสื่อนำฝนมาตก และรักษาลำธารมิให้แดดเผาน้ำเหือดแห้งไปรวดเร็ว ป่าบางแห่งรัฐบาลจึงหวงห้ามตัดไม้ เพื่อรักษาธรรมชาติดังกล่าวไว้

ไม้เป็นสินค้าออก นำเงินเข้าประเทศได้ทางหนึ่ง ถ้าเรานั่งเรือผ่านท่าเรือกรุงเทพ ฯ จะเห็นเรือใหญ่ ๆ ทอดสมอเรียงรายอยู่ตามลำน้ำเจ้าพระยา ขนไม้ขนระวาง เพื่อส่งไปขายยังต่างประเทศ

จังหวัดทมีการป่าไม้มาก คือจังหวัดในภาคเหนือ เช่น เชียงใหม่ ลำปาง ตาก แพร่ แม่ฮ่องสอน น่าน เพชรบูรณ์ ในภาคใต้มีจังหวัดสุราษฎร์ธานี ชุมพร นครศรีธรรมราช ภาคตะวันออกมีชลบุรี ระยอง ปราจีนบุรี.

บทที่ ๑๐

การอาชีพ (ต่อ)

๕. อุตสาหกรรมเหมืองแร่ คือการขุดหาแร่ต่าง ๆ เช่นเหล็ก ดีบุก วุลแฟรม ถ่านหิน น้ำมัน เพชรพลอย และทองเป็นต้น อุตสาหกรรมเหมืองแร่ที่สำคัญของไทย คือ ดีบุก ซึ่งมีในจังหวัดภูเก็ต ระนอง ยะลา พังงา กระบี่ สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และกาญจนบุรี แร่วุลแฟรมมีทำในจังหวัดนครศรีธรรมราช และแม่ฮ่องสอน เหล็กมีทสระบุรี พลอยมีทกาญจนบุรีและจันทบุรี ถ่านหินมีทจังหวัดกระบี่ ทองคำมีทจังหวัดนราธิวาส

งานอุตสาหกรรมเหมืองแร่ต้องลงทุนมาก เพราะต้องใช้เครื่องจักรในการทำ จึงเป็นกิจการอย่างหนึ่งที่ช่วยให้กรรมกรมีงานทำ และผู้มีทุนทรัพย์ลงทุนเพื่อหากำไร ในต่างประเทศเขาถือว่าแร่ น้ำมัน โลหะต่าง ๆ มีความสำคัญในการสร้างเสริมความเจริญและความเข้มแข็งของประเทศ เพราะเหล็ก น้ำมัน ทองแดง ดีบุก ตะกั่ว และถ่านหินมีประโยชน์ในการสร้างอาวุธ รถ เรือ เครื่องจักร เครื่องมือ เครื่องใช้ อาคาร และโรงงานอุตสาหกรรม เขาจึงพยายามขุดค้นหาทรัพย์สินเหล่านี้กันอย่างจริงจัง

214
372.83
ส 659ง

๖. <u>การหัตถกรรม</u> หัตถ แปลว่ามือ กรรม แปลว่าการกระทำ หรือกิจการ รวมเรียกว่า หัตถกรรม หมายความว่าทำด้วยมือ แต่ปัจจุบันนี้หมายถึงสิ่งประดิษฐ์ เพราะเดิมมนุษย์ประดิษฐ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ด้วยมือ เช่น สานกระจาด ตะกร้า ทอเสื่อ ทอผ้า ปั้นถ้วยชาม เลื่อยไม้ เผาอิฐ ตีมีด ล้วนสำเร็จด้วยมือ ครั้นมีความเจริญขึ้น ความต้องการมีมากขึ้น การทำด้วยมือเป็นการล่าช้า ไม่ทันกับความต้องการของประชาชน ก็มีผู้คิดค้นทางประดิษฐ์ เพื่อให้มีเครื่องมือทุ่นแรงงาน กลายมาเป็นเครื่องจักรทำงานแทนแรงคน เช่นเลื่อยไม้ด้วยเครื่องจักร ทอผ้าด้วยเครื่องจักร ทำตะปูด้วยเครื่องจักร ทำกระดาษด้วยเครื่องจักร พิมพ์หนังสือด้วยเครื่องจักร สีข้าวด้วยเครื่องจักร ทำน้ำตาลทราย ทำรถ ทำอาวุธ ทำภาชนะ ทำเครื่องใช้สอยเบ็ดเตล็ด ล้วนสำเร็จด้วยเครื่องจักรเป็นส่วนมาก แม้ทุกสิ่งทุกอย่างจะมีเครื่องจักรเข้าช่วยทำถึงเพียงนี้ แต่สิ่งเหล่านี้ล้วนมาจากหัตถกรรมนั่นเอง คือ ประดิษฐ์คิดค้นใหม่เครื่องใช้สอยได้อย่างสะดวกสบาย เป็นทางผลิตผลได้รวดเร็วและมากขึ้น มีรายได้เพิ่มพูนขึ้น และเป็นทางช่วยให้กรรมกรมีงานทำตามความรู้ความสามารถของตนในโรงงานนั้น ๆ แต่เรายังมีสิ่งซึ่งไม่มีเครื่องจักรทำอยู่อีกมาก เป็นต้นว่าการเย็บรองเท้า การตัดเสื้อ สานเสื่อ สานกระบุงกระจาด ต่อตุ๊โต๊ะ เก้าอี้ เผาอิฐ ฟั่นเชือก และอื่น ๆ ซึ่งบางอย่างต้องอาศัยความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษ บางอย่างก็ใช้

ขึ้นไปตามลำดับ ในระยะสี่ห้าปีอาจทวีจำนวนขึ้นหลักสำคัญมีอยู่ว่า ต้องเลี้ยงด้วยความเอาใจใส่มานะบากบั่นจริง ๆ ไม่ลักแต่เลี้ยงแล้วปล่อยให้มันเติบโตเอง

๓. การจับสัตว์น้ำหรือการประมง คือการจับปลา กุ้ง หอยในแม่น้ำหรือในทะเลมาเป็นอาหารและขาย ในอ่าวไทยมีปลานานาชนิด ที่มากที่สุดคือปลาทู ชาวเมืองชายทะเลมักประกอบอาชีพจับปลาทะเล มีการทำโป๊ะ ต้อวน โพงพาง งานเหล่านี้ต้องใช้ทุนและคนมาก ผู้ไม่มีทุนก็หาหอยจับปูหรือเป็นลูกจ้างเขา อาชีพที่ได้จากสัตว์ทะเลอีกอย่างหนึ่งคือเก็บไข่เต่าทะเลที่วางไข่ไว้ตามหาดทรายชายทะเล เรียกว่าไข่จะละเม็ด

ในแม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง ก็มีการจับปลาเช่นเดียวกัน คือทำโพงพาง ต้อวน ดักลอบ ทอดแห ตกเบ็ด ยกยอ วางไซ หรือขุดบ่อเลี้ยงปลา บึงใหญ่ของไทยที่มีกุ้งปลาชุม คือ บึงบรเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์ บึงสีไฟ จังหวัดพิจิตร หนองหาร จังหวัดสกลนคร และกว๊านพะเยา จังหวัดเชียงราย

ชาวต่างประเทศ เช่นญี่ปุ่น ออสเตรเลีย อังกฤษ นอรเวย์ คานาดา เขาทำการประมงเป็นการใหญ่โตมาก ใช้เรือกลไฟใหญ่ ๆ แล่นไปในทะเลเป็นเวลาแรมเดือนแรมปี ในเรือมีเครื่องมือจับปลาและเครื่องจักรทำปลาพร้อมสรรพ เป็นต้นว่ามีห้องเย็นเก็บปลาไว้ได้เป็นเดือน ๆ ไม่เน่าไม่เสีย มีเครื่องกลั่นเอาน้ำมันปลา เครื่องทำปลากระป๋อง ส่งเป็นสินค้าไปขาย

การค้าขายมีทั้งที่ตั้งอยู่ประจำที่และเร่ขาย ที่อยู่ประจำที่เรียกว่าร้านบ้าง ห้างบ้าง บริษัทบ้าง พวกเร่ขายมีหาบบ้าง ทูนศีรษะบ้าง หรือใช้เรือใช้รถและเกวียนบรรทุกไปก็มี ที่ชุมนุมนัดซื้อขายกันเป็นประจำวันหรือครั้งคราวเรียกว่าตลาดสดหรือตลาดนัด การขายมีทั้งขายปลีกและขายส่ง ขายปลีกคือซื้อเป็นรายย่อยเป็นชิ้นเป็นอัน ขายส่งคือซื้อจำนวนมากๆ เป็นโหล เป็นร้อย เป็นพัน การขายส่งเขามักมีส่วนลดเพื่อให้ลูกค้าได้กำไรมากขึ้น

การค้าขายเป็นทางช่วยให้ความสะดวกแก่ผู้ซื้อ ผู้ใช้และผู้ขาย กล่าวคือ ถ้าเรามีสิ่งใดเหลือกินเหลือใช้เก็บไว้ก็ไร้ประโยชน์ ขายเอาเงินหรือทองมาเก็บไว้แทนไม่ได้ และผู้ที่ผลิตสินค้าก็ต้องการขายสินค้าของตนให้ได้มากที่สุด เพื่อจะได้เงินมาก เมื่อต้องการสิ่งใดก็นำเงินไปซื้อได้สะดวก เขาจึงนำสินค้าออกแสดงตามท้องตลาดร้านโรงให้คนเห็นได้ง่าย ผู้ต้องการซื้อก็เที่ยวหาซื้อจากสถานที่เหล่านั้น การค้าขายก็เช่นเดียวกับอาชีพอื่นๆ คือทุนน้อยก็เริ่มค้าขายสิ่งเล็กๆ น้อยๆ ไปก่อน ผู้มีทุนมากก็อาจทำการค้าใหญ่ได้ทีเดียว

คนไทยไม่ค่อยนิยมการค้าขาย เพราะพลเมืองส่วนมากทำการเพาะปลูก ส่วนสินค้าเครื่องใช้สอยเบ็ดเตล็ดมักมาจากต่างประเทศ ชาวต่างประเทศเป็นผู้นำเข้ามาขายแล้วยังทำหน้าที่นำสินค้าของเราไปขายยัง

ต่างประเทศด้วย เราไม่ชำนาญในการติดต่อกับชาวต่างประเทศ จึงไม่สนใจในการค้าขาย ความจริงการค้าขายเป็นทางหาเงินได้มาก และอาจร่ำรวยได้เร็ว เราควรฝึกหัดอบรมบุตรหลานของเราให้รู้จักการค้าขาย ดังมีคำขวัญไว้ว่า ไทยทำ ไทยขาย ไทยซื้อ ไทยใช้ เงินก็จะไม่รั่วไหลไปต่างประเทศ

นอกจากอาชีพค้าขายและอาชีพอื่น ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังมีอาชีพอื่น ๆ อีกที่ชาวไทยและชาวต่างประเทศทำการเลี้ยงชีพอยู่ทั่ว ๆ ไป ถ้าเราสนใจ ไม่รังเกียจไม่เลือกงาน ก็อาจเลียนแบบหรือศึกษาจากเขาแล้วลองทำดู เป็นต้นว่าการทำขนมต่าง ๆ ทำของเด็กเล่น ทำแป้ง ทำดินสอพอง ทำเครื่องเคมของตอง เครื่องดนตรี เครื่องเล่นละคร เครื่องปั้นเป็นช่างเขียน ช่างตัดผม ซักรีด ขับรถ แจวเรือ แม้ที่สุดหาบน้ำขายก็ถือว่าเป็นอาชีพที่สุจริตทั้งสิ้น

เราคงเห็นอยู่ทั่วไปแล้วว่า การอาชีพทำให้คนมีฐานะความเป็นอยู่ต่างกัน บางคนจน ต้องทำงานหนักอย่างที่เรียกว่าอาบเหงื่อต่างน้ำ จึงจะอิ่มท้องไปวันหนึ่ง ๆ บางคนมั่งมี กินอยู่อิ่มหนำสำราญ มีบ้านเรือนอยู่ใหญ่โต ไปไหนมาไหนก็มีรถขี่ แต่ทั้งคนจนและคนมั่งมีต่างก็ต้องทำงานเหมือนกัน เขาอาจลำบากตรากตรำมาก่อนจึงได้มั่งมี เมื่อมั่งมีแล้วเขาก็มิได้ประมาท คงทำงานเพิ่มพูนความมั่งมีของเขาต่อไป คนมั่งมีบางคนอาจทำงานหนักและลำบากกว่าคนจนเสียอีก แต่ผลที่ได้รับต่างกัน เพราะ

ทุนต่างกันนั่นเอง ทุนหว่าน คือทุนกำลังกายหนึ่ง ทุนทรัพย์หนึ่ง ทุนความรู้หนึ่ง ทุนบัญญาหนึ่ง และทุนความอุตสาหะหนึ่ง ทุนอันแรกทุกคนด้วยกันทุกคนคือทุนกำลังกาย ผู้ใช้แต่กำลังกายอย่างเดียว เพราะขาดกำลังทรัพย์และความรู้ ย่อมเป็นธรรมดาต้องเหน็ดเหนื่อยมาก ถ้าเกิดเจ็บป่วยลงทำงานไม่ได้ รายได้ก็หยุดชะงักลงด้วย แต่ถ้ารู้จักใช้กำลังกายให้เกิดทรัพย์ ประกอบกับมีความอุตสาหะด้วย ก็อาจมีทรัพย์ชนภายหลังได้ ผู้มีกำลังกายดีและมีความรู้ด้วย เขาย่อมใช้ความรู้ความชำนาญของเขาหาทรัพย์ได้มาก เป็นต้นว่าช่าง นักประดิษฐ์ นักวิทยาศาสตร์ นายแพทย์ นักกฎหมาย และผู้ชำนาญงาน ย่อมมีค่าจ้างแรงงานสูง หรือเขาอาจเป็นผู้ควบคุมคนอื่นให้ทำงานซึ่งเป็นการเบาแรง บางคนมีกำลังทรัพย์เขาก็ใช้ทรัพย์เป็นเครื่องมือหาทรัพย์ต่อไป เช่นลงทุนค้าขาย ลงทุนทำงานอุตสาหกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง บางคนไม่สู้จะได้เล่าเรียนมีความรู้สูงเท่าใดนัก แต่มีบัญญาดี เฉลียวฉลาด อาจใช้ทุนทรัพย์แต่น้อยก่อสร้างตัวจนมั่งมีได้ อย่างไรก็ดี ไม่ว่าจะมีแต่กำลังกาย หรือกำลังทรัพย์ หรือกำลังความรู้ ต้องอาศัยความอุตสาหะบากบั่นในการประกอบอาชีพจึงจะถึงซึ่งความรุ่งเรือง ไม่เป็นทรังเกียจดูหมิ่นจากคนทั้งปวง ดังในเรื่องเสภาขุนช้างขุนแผนตอนที่นางทองประศรีไปสู่ขอนางพิมพ์ให้พลายแก้ว นางทองประศรีแม่ของพลายแก้วพูดถ่อมตัวว่ายากจน จึงขอนำพลายแก้ว

มาฝากเนื้อฝากตัวไว้ใช้สอย นางศรีประจันแม่นางพิมพ์กล่าวตอบนาง
ทองประศรีว่า

"ถึงยากจนอย่างไรก็ไม่ว่า แต่พร้อมหลังมาจะยกให้
อุตส่าห์ทำมาหากินไป รู้ทำรู้ได้ด้วยง่ายดาย
ถึงเงินทองเป็นของพ่อแม่ให้ ไม่รู้รักษาไว้ก็ฉิบหาย
จะขอถามความท่านยาย ลูกชายนี้ดีฤๅอย่างไร
ไม่เล่นเบียกินเหล้าเมากัญชา ผีนฝามันสูบฤๅหาไม่"

ดังนี้เป็นต้น นี้เป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า ไม่ว่าสมัยใด คนที่รู้จักทำงาน
และประกอบอาชีพเท่านั้น จึงจะเป็นคนที่เชื่อถือของคนทั้งหลาย

บทที่ ๑๑

การคมนาคม

คมนาคม อ่านว่า คะมะนาคม แปลว่า ทางไปและทางมาหรือการติดต่อ เราเคยได้เรียนแต่บทต้นแล้วว่า คนมีความจำเป็นต้องไปมาหาสู่กันด้วยกิจธุระการงาน การค้าขาย การเยี่ยมเยียนและการท่องเที่ยว การไปมาหากันมีทางบก ทางน้ำและทางอากาศ

ประเทศใดมีทางคมนาคมมาก ไม่ว่าในเมืองหรือระหว่างตำบล หมู่บ้าน ถ้าการไปมาติดต่อส่งข่าวถึงกันและกันได้สะดวกรวดเร็ว ย่อมเป็นเครื่องแสดงถึงความเจริญของประเทศนั้น บ้านเมืองนั้น

เมื่อประมาณร้อยปีเศษมาแล้ว รถยนต์ รถไฟ เรือยนต์ เครื่องบิน และโทรเลขโทรศัพท์ยังไม่มีในโลก การไปมาค้าขายทางบกก็ใช้ช้าง ม้า ลา อูฐ รถเทียมม้าหรือเกวียนบรรทุกสินค้าไป ทางน้ำใช้เรือหรือแพ ทางทะเลใช้

เรือใบซึ่งอาศัยแล่นไปได้ด้วยกำลังลมอย่างเดียว กว่าจะเดินทางจากประเทศหนึ่งไปถึงประเทศหนึ่ง ก็เสียเวลาแรมเดือนแรมปี และไปได้เพียงประเทศที่ติดต่อใกล้เคียงเท่านั้น นอกจากจะเสียเวลานานยังไม่ปลอดภัยจากพายุและโจรสลัดคอยปล้นสะดมในท้องทะเลด้วย แต่ปัจจุบันมีเรือยนต์ เรือกลไฟ ต่อด้วยเหล็ก แล่นไปได้ด้วยกำลังเครื่องจักร รวดเร็วกว่าเรือใบหลายเท่า แม้เรือจะแล่นอยู่ในท้องทะเลห่างจากฝั่งหลายร้อยหลายพันเส้น ก็อาจส่งข่าวโดยทางวิทยุมายังสถานีบนบกได้ ทางที่เคยแล่นเรือใบไปแรมเดือนก็เหลือเพียงสัปดาห์ ที่เสียเวลาเป็นสัปดาห์ก็ใช้เวลาเป็นจำนวนวัน ส่วนทางบกก็มีถนนและทางรถไฟติดต่อถึงกันเกือบทุกประเทศ ทางอากาศมีเครื่องบินข้ามน้ำข้ามทะเลไปได้หลายประเทศในวันเดียว หรืออาจบินไปได้รอบโลกภายในสัปดาห์เดียวเท่านั้น

ในประเทศไทยเรา ก่อนรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระบรมมหาราชเจ้า การไปรษณีย์โทรเลขยังไม่มี ถนนระหว่างเมืองต่าง ๆ ก็ไม่มี รถยนต์ รถไฟ และเรือกลไฟก็ยังไม่มี ถ้าจะเดินทางจากกรุงเทพ ฯ ไปเชียงใหม่ หรือจากเชียงใหม่ไปกรุงเทพ ฯ ต้องใช้เรือบ้าง เกวียนบ้าง ช้างบ้าง ม้าบ้าง โคต่างบ้าง ขนเขาลงห้วยไปเป็นเวลาแรมเดือนกว่าจะถึง แต่ปัจจุบันนี้ เราเดินทางโดยรถไฟเพียง ๒ วันก็ถึง โดยทางเครื่องบิน ๓ ชั่วโมงก็ถึง และเราจะส่งข่าวถึงกันโดยทางจดหมายเพียงสองสามวัน

ก็ถึง โดยทางโทรเลขเพียงชั่วโมงเดียว ซึ่งเสียค่าส่งเพียงเล็กน้อย เท่านั้น หรือเราอาจพูดกันโดยทางวิทยุโทรศัพท์จากจังหวัดนราธิวาสซึ่งอยู่ชายแดนใต้สุด กับผู้ที่อยู่จังหวัดเชียงรายซึ่งอยู่ชายแดนเหนือสุดก็ได้ หรือเราอาจเปิดเครื่องรับวิทยุฟังข่าวสารการเมืองของโลกและเพลงอันไพเราะจากประเทศอเมริกาซึ่งอยู่คนละซีกโลกได้อย่างสบาย

การที่การคมนาคมของโลกเจริญก้าวหน้าไปถึงเพียงนี้ มิใช่เป็นไปเองตามธรรมชาติ แต่เป็นเพราะความพยายามค้นคว้าของมนุษย์ พวกนักประดิษฐ์คิดค้นเหล่านี้เขาเรียกว่านักวิทยาศาสตร์ เช่น เจมส์ วัตต์ ชาวอังกฤษ คิดสร้างเครื่องจักรไอน้ำสำเร็จเมื่อราว พ.ศ. ๒๓๑๒ (ค.ศ. ๑๗๖๙) งานนี้เป็นมูลเหตุทำให้ก่อกำเนิดมีเรือกลไฟ รถไฟ ซึ่งแล่นได้ด้วยกำลังเครื่องจักรไอน้ำขึ้น ยอร์จ สตีเฟนสัน ชาวอังกฤษ คิดสร้างรถไฟขึ้นราว พ.ศ. ๒๓๖๙ (ค.ศ. ๑๘๒๕) มอร์ส ชาวอเมริกัน คิดเครื่องโทรเลขสำเร็จราว พ.ศ. ๒๓๘๗ (ค.ศ. ๑๘๔๔) บันฮาร์ด (PANHARD) ชาวฝรั่งเศสและนักปราชญ์อื่นอีกหลายคน ต่างคิดประดิษฐ์รถยนต์ขึ้นเป็นผลสำเร็จราว พ.ศ. ๒๔๓๐ (ค.ศ. ๑๘๘๗) มาร์โคนี ชาวอิตาเลียน คิดเครื่องวิทยุสำเร็จราว พ.ศ. ๒๔๓๙ (ค.ศ. ๑๘๙๖) และไรท์ ชาวอเมริกันสองคนพี่น้องคิดสร้างเครื่องบินสำเร็จราว พ.ศ. ๒๔๔๖ (ค.ศ. ๑๙๐๓) เป็นต้น

นักประดิษฐ์คิดค้นเหล่านี้ได้ใช้ความพยายามไม่ใช่เล็กน้อย กว่าจะสำเร็จแต่ละสิ่งละอย่างต้องเสียสละเงินทองและเวลาเป็นอันมาก บางรายใช้เวลา ๑๐ ถึง ๒๐ ปี จึงเป็นผลสำเร็จ แต่งานของเขาก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนทั่วโลก จึงนับว่าเขามีบุญคุณต่อโลกเป็นอันมาก

การสร้างถนนหนทางสำหรับรถยนต์และรถไฟ ก็เป็นงานที่ยากลำบากอีกส่วนหนึ่ง ต้องอาศัยความรู้ กำลังเงินและเวลา เช่นทางผ่านภูเขาก็ต้องระเบิดและตัดภูเขาลง หรือเจาะเป็นอุโมงค์ทะลุภูเขาไป การสร้างทางผ่านภูมิประเทศที่กันดาร คนงานต้องเสียชีวิตเพราะความเจ็บไข้และอดอยากกมาก ทางที่ต้องข้ามแม่น้ำลำคลองก็ต้องสร้างสะพาน บางแห่งทำเป็นอุโมงค์ลอดไปใต้ท้องน้ำแทนสะพาน จึงเห็นได้ว่าทางแต่ละสายกว่าจะใช้สัญจรไปมาได้อย่างสะดวกสบาย ต้องเสียค่าใช้จ่ายและชีวิตคนเป็นอันมาก เมื่อเป็นทางที่เสร็จเรียบร้อยดีแล้ว ก็ยังต้องคอยรักษาซ่อมแซมให้มีสภาพดีอยู่เสมอ เพราะถนนและการขนส่งมีความจำเป็นสำหรับบ้านเมือง ตามหมู่บ้าน ตำบล อำเภอและเมืองจึงต้องตัดถนนไว้ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย มีผู้แลรักษาความสะอาด ตกแต่งให้งดงามอยู่เสมอ ถนนในเมืองบางสายลาดด้วยซีเมนต์ มีไฟฟ้าให้แสงสว่างตลอด มีต้นไม้ปลูกไว้เป็นแถวเป็นแนว มีท่อระบายน้ำข้างถนนเพื่อมิให้น้ำขังอยู่บนถนนในเวลาฝนตก

เมืองใหญ่ ๆ ในต่างประเทศบางประเทศ มีตึกร้านโรงเรือนและผู้คนหนาแน่น ทางรถไฟที่ผ่านเข้าไปในเมืองต้องตัดผ่านถนนหลายสาย ไม่สะดวกแก่ประชาชน และยวดยานอื่น ๆ เขาก็ทำอุโมงค์ให้รถไฟแล่นทางใต้ดินและตั้งสถานีรถไฟไว้ใต้ดิน ในเมืองใหญ่ ๆ เช่นอย่างจังหวัดพระนครและธนบุรี ต้องสร้างถนนไว้หลาย ๆ สาย ถนนแต่ละสายกว้างใหญ่ แบ่งทางสัญจรไว้หลายทาง สำหรับคนเดินอยู่ข้างถนนติดกับอาคารบ้านเรือนเรียกว่าทางเท้า ตอนกลางสำหรับรถแล่นไปมา ถนนบางสายเขาแบ่งทางรถให้ขนทางหนึ่ง ล่องทางหนึ่ง เพื่อป้องกันรถชนกัน

ตามทางแยกของถนนใหญ่ ๆ เขามีเครื่องสัญญาณควบคุมการจราจรให้รถหยุด หรือไปเป็นระยะ ๆ เพื่อมิให้คนและรถที่ไปมาต้องชะงักคับคั่งหรือเกิดชนกันขึ้น เพื่อความปลอดภัยในเวลาเดินตามถนน ผู้เดินเท้าควรเดินบนทางเท้า ถ้าถนนตอนใดไม่มีทางเท้า ควรเดินชิดขอบถนนเสมอ และไม่ควรเดินในทางรถราง เวลาข้ามถนนต้องดูรถทั้งซ้ายและขวาให้รอบคอบ ถ้าเป็นทางแยกควรสังเกตสัญญาณไฟที่กลางแยกหรือตำรวจจราจร เขาปล่อยรถทางใดห้ามรถทางใด หรือข้ามตามทางที่เขาทำเครื่องหมายไว้ เพราะมีรถแล่นไปมาขวักไขว่ไม่ขาดสาย

การโดยสารรถประจำทางหรือรถราง ให้รอขึ้นตามป้ายที่หยุดรถ ถ้าเป็นรถรางจะมีธงเป็นเครื่องหมายที่หยุด การขึ้นรถหรือลงรถก็ไม่ควร

บทที่ ๑๒

การคมนาคม (ต่อ)

การเดินทางที่เร็วกว่าเรือและรถคอทางอากาศ มีเครื่องบินบรรทุกสินค้าพัสดุภัณฑ์และคนโดยสารไปมาติดต่อกับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก

กรุงเทพ ฯ นับเป็นเมืองสำคัญที่สายการบินพาณิชย์ของโลกแวะผ่านเมืองหนึ่ง จากกรุงเทพ ฯ สามารถที่จะโดยสารเครื่องบินไปตะวันตก แวะประเทศพม่า อินเดีย อิตาลี ฝรั่งเศส อังกฤษ หรือไปทางตะวันออกแวะประเทศฟิลิปปินส์ ญี่ปุ่น เกาะฮอนโนลูลู อเมริกา

สถานีการบินสำคัญของกรุงเทพ ฯ คือ ดอนเมือง มีเครื่องบินไปมาจากต่างประเทศและในประเทศขึ้นลงทุกวัน จังหวัดที่มีสนามบินติดต่อภายในประเทศ คือ พิษณุโลก อุตรดิตถ์ ลำปาง เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน เลย อุบลราชธานี อุดรธานี นครพนม สุราษฎร์ธานี ภูเก็ต สงขลา จันทบุรี เป็นต้น และยังสามารถเดินถึงเมืองต่าง ๆ ในประเทศใกล้เคียงที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทยด้วย เช่น บีนัง พนมเปญ ไซ่ง่อน เป็นต้น

ประเทศไทยเรา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ได้ทรงเอาพระทัยใส่ในการคมนาคมของประเทศเป็นอันมาก ทรง

พระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้มีกระทรวงโยธาธิการขึ้น ซึ่งต่อมาเรียกว่า กระทรวงคมนาคมทุกวันนี้ เริ่มจัดให้มีการไปรษณีย์โทรเลขเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๒ เริ่มสร้างทางรถไฟสายกรุงเทพ ฯ กับจังหวัดนครราชสีมา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๓ ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า ฯ ได้จัดให้มีกองบินขึ้น ส่วนทางเรือนั้นเรามีการค้าขายกับจีน อินเดียและชาติฝรั่งมาแต่โบราณกาล แต่เริ่มมีเรือกลไฟเป็นครั้งแรกในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า ฯ และการตัดถนนในจังหวัดพระนครก็เริ่มในรัชกาลนี้ เช่นถนนเจริญกรุง ถนนบำรุงเมือง และถนนสีลม เป็นต้น

ในปัจจุบัน เรามีที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขทุกจังหวัด และยังมีที่ทำการไปรษณีย์ย่อยตามอำเภอ ตามตำบลสำคัญบางแห่งและตามสถานีรถไฟอีก เพื่อให้ประชาชนทั่วประเทศติดต่อส่งข่าวถึงกันได้สะดวก ถ้าเราต้องการส่งจดหมายหรือโทรเลข หรือส่งเงินโดยทางธนาณัติก็ให้ติดต่อ ณ ที่ทำการไปรษณีย์นั้น ๆ

การขนส่งภายในประเทศเรา ส่วนใหญ่ได้แก่รถไฟ จังหวัดพระนครและธนบุรีเป็นเมืองศูนย์กลางทางรถไฟ แยกไปจังหวัดต่าง ๆ ทางเหนือ ใต้ และตะวันออก ที่สำคัญ ๆ มี ๔ สายดังนี้

๑. สายเหนือ จากจังหวัดพระนครถึงเชียงใหม่ ผ่านจังหวัดและสถานีสำคัญตามลำดับดังนี้ อยุธยา บ้านภาชี ลพบุรี ปากน้ำโพ

ตะพานหิน พิจิตร พิษณุโลก บ้านดารา อุตรดิตถ์ เด่นชัย ลำปาง ลำพูน และเชียงใหม่

สายนี้มีทางแยกสถานีชุมทางบ้านดาราไปสวรรคโลกทางหนึ่ง

๒. สายอีสานหรือตะวันออกเฉียงเหนือ จากจังหวัดพระนครไป อุดรธานีและอุบลราชธานี คือแยกจากสายเหนือที่สถานีชุมทางบ้านภาชี ผ่านสถานีสำคัญตามลำดับดังนี้ สระบุรี นครราชสีมา บ้านไผ่ ขอนแก่น อุดรธานี และจากนครราชสีมาไปบุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี

๓. สายตะวันออก จากจังหวัดพระนครไปอรัญญประเทศ ผ่านสถานีสำคัญตามลำดับดังนี้ ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี กบินทร์บุรี วัฒนานคร และอรัญญประเทศ ไปติดต่อแดนประเทศกัมพูชา

๔. สายใต้ จากจังหวัดธนบุรีไปสุไหงโกลคและปาดังเบซาร์ ผ่านสถานีสำคัญตามลำดับดังนี้ นครปฐม ราชบุรี เพชรบุรี หัวหิน ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร หลังสวน ไชยา สุราษฎร์ธานี ทุ่งสง เขาชุมทอง พัทลุง หาดใหญ่ ยะลา และสุไหงโกลค ไปต่อทางรถไฟของสหพันธ์มาเลเซีย

รถไฟสายใต้มีทางแยกออกหลายสาย คือ แยกที่สถานีชุมทางทุ่งสงไปตรังและกันตัง ทางหนึ่ง แยกที่สถานีชุมทางเขาชุมทองไปนคร

ศรีธรรมราชทางหนึ่ง แยกที่สถานีชุมทางหาดใหญ่ไปสงขลาทางหนึ่งและแยกจากสถานีหาดใหญ่ไปปาดังเบซาร์ ติดต่อกับรถไฟสหพันธ์มาเลเซีย ยังมีรถไฟสายสั้น ๆ จาก จังหวัดธนบุรี ไปมหาชัย และสมุทรสงครามอีกสายหนึ่ง เรียกว่ารถไฟสายแม่กลอง

ส่วนท้องที่ที่ไม่มีทางรถไฟผ่านก็มีถนนติดต่อถึงกันแทบทุกจังหวัด และคงสร้างเพิ่มเติมต่อไปทุกปี จนกว่าจะมีถนนติดต่อถึงกันทุกอำเภอทุกตำบล เพื่อให้การไปมาและการขนส่งสินค้าได้รับความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น และเป็นทางช่วยให้ประชาชนออกไปจับจองที่ดินประกอบการอาชีพกว้างขวางออกไป แล้วแผ่นดินไทยก็จะเป็นที่น่าอยู่น่าอาศัยทั่วทุกหนทุกแห่ง

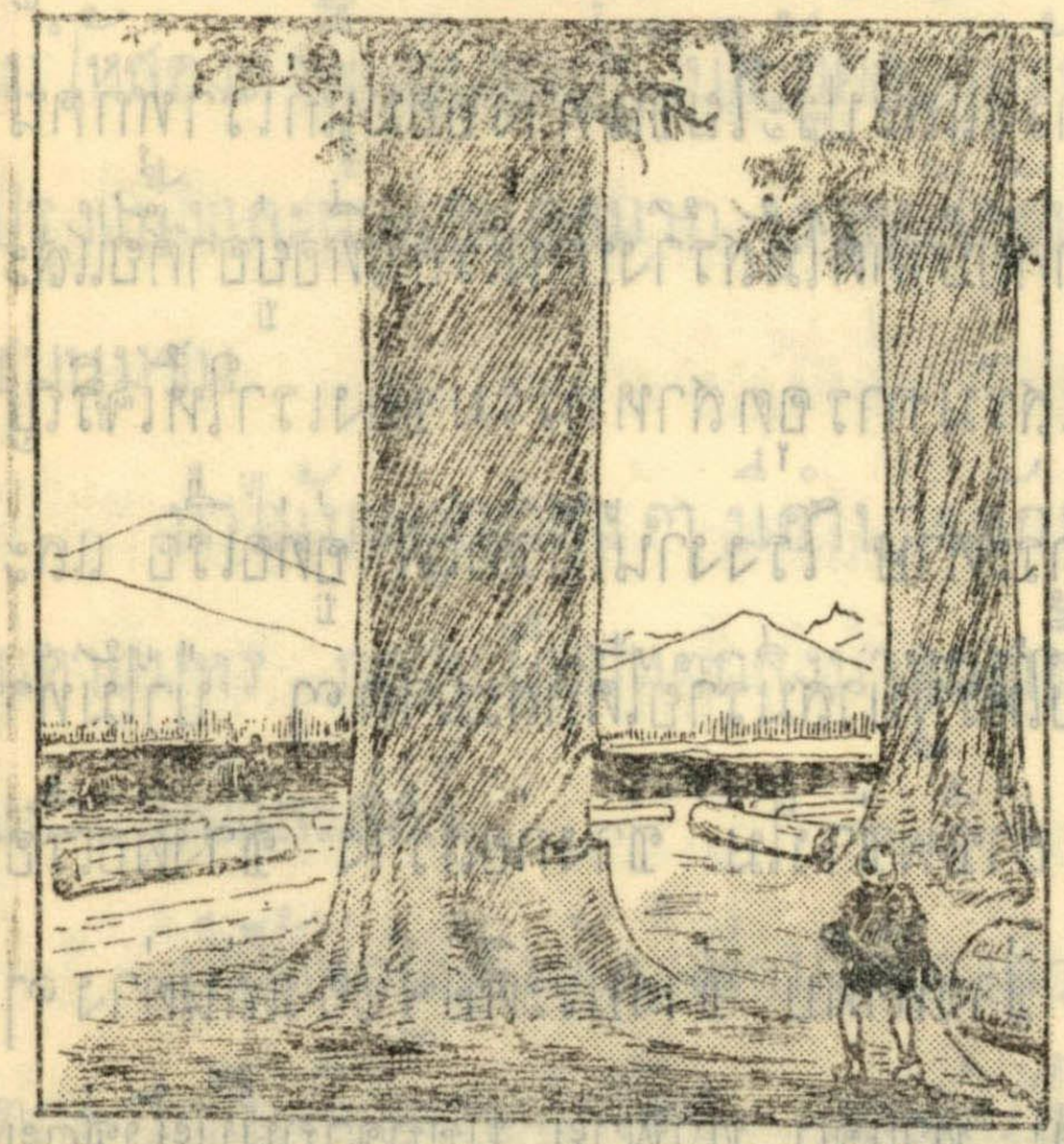
ทางเดินเรือภายในน่านน้ำไทย มีเรือเดินทะเลขนาดย่อมเดินระหว่างฝั่งทะเลในอ่าวไทย คือจากกรุงเทพ ฯ ไปเกาะสีชัง ระยอง จันทบุรี ตราด ประจวบคีรีขันธ์ ปากน้ำชุมพร หลังสวน บ้านดอน เกาะสมุย ปากพนัง สงขลา ปัตตานี นราธิวาส และตากใบ

ทางเดินเรือตามฝั่งทะเลตะวันตก ระหว่างจังหวัดภูเก็ต ระนอง พังงา กระบี่ กันตังและสตูล

กรุงเทพ ฯ เป็นเมืองท่ารับส่งสินค้าติดต่อกับเมืองท่าอื่น ๆ ของต่างประเทศ คือ สิงคโปร์ ฮ่องกง ญี่ปุ่น อังกฤษ อเมริกา นอรเวย์ เดนมาร์ค เป็นต้น ท่าเรือสำคัญของกรุงเทพ ฯ อยู่ที่คลองเตย

สายโทรเลขโทรศัพท์กด ถนนหนทางและแม่น้ำลำคลองก็ดี เป็นสมบัติของชาติ เป็นสาธารณประโยชน์ร่วมกัน เพราะสร้างขึ้นด้วยเงินของชาติซึ่งเป็นเงินภาษีอากรที่เก็บจากราษฎร ถนนและลำคลองบางสายสร้างด้วยน้ำพักน้ำแรงของราษฎรโดยตรงก็มี ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของทุกคนจะพึงช่วยกันรักษา ไม่ทำให้เกิดชำรุดเสียหายโดยไม่จำเป็น

บทที่ ๑๓
ป่าไม้

ป่าไม้มีความสำคัญเกี่ยวกับการดำรงชีวิตของมนุษย์เรามาก เริ่มแต่สมัยโบราณเมื่อมนุษย์ยังไม่เจริญก็อาศัยอยู่ตามป่าตามเขา มีโพรงไม้และถ้ำเป็นที่พัก ใช้ของในป่า มีเปลือกไม้ ใบไม้ปกปิดร่างกาย ล่าสัตว์และหาผลไม้ในป่ามาสู่กันกิน ต่อมาเมื่อค่อยมีความเจริญขึ้น รู้จักทำที่พักอาศัยก็ได้ใช้ไม้ในป่ามาทำกระท่อม หรือบ้านเรือนเป็นที่พักอาศัย แม้แต่สมัยนี้ซึ่งนับว่ามนุษย์มีความเจริญขึ้นมาก เราก็อาศัยป่าอยู่ไม่น้อย เราใช้ไม้ในป่ามาปลูกบ้านสร้างเรือน ทำเครื่องจักสาน เราใช้ไม้ไผ่ในป่ามาทำกระดาษ และนอกจากนี้พืชผลอีกหลายอย่างที่เรากินเราใช้อยู่ทุกวันนี้ ก็ได้มาจากป่า เช่นเครื่องสมุนไพร หวาย หนัง และเนื้อสัตว์ป่า เป็นต้น ฉะนั้นเราจึงควรกล่าวได้ว่า ป่าไม้ได้ช่วยให้มนุษย์เรามีที่อยู่ดีกินดีมาตลอดทุกยุคทุกสมัย เราเป็นคนไทย ควรรู้สึกภาคภูมิใจที่ประเทศไทยของเรามีป่าไม้อุดม

ป่าไม้เป็นขุมทรัพย์ใหญ่ของชาติ เพราะในป่าไม้มีของดี ๆ อยู่มาก เช่นต้นไม้ สัตว์ป่า นก และปลา ป่าไม้ของเรามีคุณประโยชน์อย่างใหญ่หลวง ป่าไม้มีประโยชน์โดยตรงและประโยชน์ทางอ้อมแก่เราทุกคน ประโยชน์โดยตรงก็คือ เราได้อาศัยป่าตัดไม้สร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัยและทำสิ่งของอื่น ๆ ป่าไม้ช่วยส่งเสริมการอุตสาหกรรมของเราให้เจริญก้าวหน้า มีโรงเลื่อย โรงงานกระดาษ โรงงานไม้ขีดไฟ อู่ต่อเรือ และโรงฟอกหนัง เป็นต้น ป่าไม้ช่วยให้รัฐบาลมีรายได้ปีละมาก ๆ ป่าไม้ทำให้เรามีอาชีพหลายประเภท เช่น อาชีพช่างไม้ ช่างก่อสร้าง ช่างต่อเรือ ช่างต่อรถ ช่างสร้างอากาศยาน ช่างทำหีบ ช่างประดิษฐ์ของเล่นต่าง ๆ ช่างแกะสลัก ช่างกลึง ช่างทำร่ม ทำแจว ทำพาย นอกจากนี้ยังช่วยให้ชาวต่างจังหวัด มีอาชีพทางตัดไม้ล่องแพ เจาะชัน น้ำมันยาง และน้ำมันสน หาหวายและเครื่องสมุนไพร ล่าเนื้อ ยิงนก และตกปลา ประโยชน์ทางอ้อมของป่าไม้นั้น เราโดยมากมักจะไม่ใคร่ได้นึกถึง และบางทีก็มองไม่เห็น คล้ายเส้นผมบังภูเขา แต่ถ้าเราพิจารณาให้ดีก็จะเห็นได้ว่า ป่าไม้มีประโยชน์ทางอ้อม ไม่น้อยกว่าประโยชน์ทางตรง คือ

ป่าไม้ทำให้อากาศบริสุทธิ์ เป็นประโยชน์แก่ร่างกายมนุษย์ และสัตว์ เพราะใบไม้ระบายแก๊สออกซิเจนที่เราต้องการหายใจเข้าไปบำรุงร่างกาย และดูดเอาแก๊สคาบอนไดออกไซด์ที่เราหายใจออกไปปรุงแป้งและน้ำตาล

ป่าไม้ทำให้อากาศสม่ำเสมอ ไม่ให้ลมร้อนเกินไป หรือหนาวเกินไป เพราะต้นไม้ระบายไอน้ำไปสู่อากาศเสมอ และกำบังแสงอาทิตย์ไม่ให้ส่องลงพื้นดินมาก ใบไม้ดูดความร้อนจากแสงอาทิตย์ ไปใช้ในการปรุงแป้งและน้ำตาลเสียมาก เราอยู่ใกล้ป่าไม้จึงรู้สึกสบายกว่าเมื่ออยู่ในที่ชุมนุมชน

ป่าไม้บนภูเขาสูง ๆ มีอำนาจชักจูงให้เมฆที่ลอยมาจากทะเลและมหาสมุทร กลายเป็นฝนตกลงมาหล่อเลี้ยงแม่น้ำลำธาร เป็นประโยชน์แก่มนุษย์และสัตว์

ป่าไม้ช่วยป้องกันน้ำท่วมได้บางส่วน เพราะต้นไม้ปะทะเอาน้ำฝนที่ตกลงมาไม่ให้ไหลบ่าไปเร็ว และต้นไม้ในป่าดูดเอาน้ำฝนไว้ในลำต้นและในดินได้มาก

ป่าไม้ทำให้ที่ดินบนเขายึดกันแน่น ป้องกันไม่ให้เขาถล่มทลายง่ายเมื่อฝนตกหนักเพราะรากไม้ยึดเหนี่ยวไว้มาก และกิ่งไม้ใบไม้ปะทะฝนไม่ให้ถูกดินแรงเกินไป

ป่าไม้ช่วยให้ที่ดินในเรือกสวนไร่นา อุดมสมบูรณ์ เพราะถึงฤดูฝนน้ำป่าพัดพาเอาปุ๋ยจากป่ามาทุกปี

ป่าไม้ช่วยกำบังลมพายุ ไม่ให้เป็นอันตรายแก่เรือกสวนไร่นา สัตว์พาหนะและที่พักอาศัยของเรา

ป่าไม้เป็นประโยชน์ในการสงคราม เพราะเป็นที่กำบังไม่ให้ข้าศึกแลเห็นได้ง่าย และกีดขวางไม่ให้ข้าศึกโจมตีได้สะดวก

ป่าไม้ช่วยให้พื้นที่ชุ่มเย็น มีน้ำใต้ดินไหลซึมตลอดทั้งปี

ป่าไม้เป็นเครื่องประกอบความสง่างามแก่ประเทศชาติ เป็นที่อยู่ที่อาศัยของสัตว์ป่า เนื้อ นก และปลา ซึ่งเป็นอาหารของเรา

ประเทศไทยมีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์มาก บรรพบุรุษของเราได้ใช้ประโยชน์จากป่าไม้นี้มาช้านานตลอดจนถึงเราในปัจจุบันนี้ แต่ถ้าเราทุกคนต้องหน้าต้องตาจะใช้ป่าไม้ คือ ตัดเอาไม้มาทำบ้านเรือน เผาถ่านทำฟืน อย่างนี้เสมอไป ไม่มีทางบำรุงหรือปลูกป่าไม้เพิ่มเติม ไม่ช้าป่าไม้เมืองไทยก็จะหมดไปอย่างแน่นอน เพื่อป้องกันมิให้ป่าไม้หมดไปดังกล่าวมาแล้ว รัฐบาลจึงได้จัดให้มีการบำรุงรักษาป่าไม้ สงวนป่าไม้ไว้ให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์ต่อไปชั่วลูกชั่วหลาน

"มีป่าไม้บำรุงดี เหมือนมีต้นกัลปพฤกษ์สี่มุมเมือง" เป็นคติที่เราควรระลึกไว้ประจำใจ การบำรุงและรักษาป่าไม้จะได้ผลสมความมุ่งหมายอยู่ที่ประชาชนทุกคนให้ความร่วมมือช่วยเหลือ ลำพังแต่จะให้รัฐบาลเป็นฝ่ายบำรุงรักษาฝ่ายเดียว ย่อมได้ผลน้อย เพราะเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลมีไม่เพียงพอ มีบุคคลบางจำพวกไม่ทราบความมุ่งหมายของรัฐบาลคอยทำการขัดขวางและคอยทำลายป่าไม้ดี ๆ เสียมีละมาก ๆ เช่นพวกที่อยู่

บนดอยบนเขา ถางป่าตงลงทำไร่ชั่วคราวและละทิ้งไปหักล้างถางป่าที่อื่นใหม่ กับบุคคลบางจำพวกมีอาชีพตัดไม้ ตัดฟืน เผาถ่าน ทำการตัดไม้ทุกชนิดทุกขนาด ไม่เหลือแม่ไม้ไว้กระจายพืชพันธุ์ต่อไป การทำลายป่าไม้อาจทำได้ในเวลาไม่ช้านัก เพียงปีเดียวก็อาจทำลายป่าไม้ได้มีอาณาเขตกว้างขวาง แต่การทำให้ป่าไม้ได้เกิดมีเหมือนอย่างเดิม ทำได้ช้ามาก ไม้ในป่าบางอย่างกว่าจะโตใช้ประโยชน์ได้ กินเวลาถึงสองสามชั่วอายุคน เช่น ไม้สักกินเวลา ๑๕๐ ปี ไม้ยาง ๒๐๐ ปี และไม้เต็งรังประมาณ ๗๐ ปี เป็นต้น

ขอให้เราเข้าใจในทางที่ถูกว่า การที่รัฐบาลได้ออกกฎหมายคุ้มครองป่าไม้ ก็เพื่อสงวนป่าไม้ไว้ให้ลูกหลานของเราได้ใช้ประโยชน์ต่อไปในเวลาภายหน้า เราทุกคนจะต้องช่วยเหลือสนับสนุนความปรารถนาอันดีของรัฐบาล โดยการไม่ทำลายป่าไม้ที่สงวน แนะนำสั่งสอนลูกหลาน เพื่อนบ้านของเราให้ช่วยกันบำรุงรักษาป่า และถ้ามีบุคคลใดละเมิดกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองป่าไม้ เราจะต้องเป็นหูเป็นตาแจ้งให้เจ้าพนักงานป่าไม้หรือเจ้าพนักงานตำรวจทราบ เพื่อทำการปราบปรามผู้ละเมิดกฎหมายต่อไป ถ้าเราทำได้เช่นนี้เท่ากับเราช่วยกันรักษาต้นกัลปพฤกษ์ของเรามิให้ต้องสูญเสียไป นอกจากนี้เราทุกคนยังมีส่วนช่วยเหลือให้ป่าไม้ของเราเจริญพอกพูนขึ้นไปด้วยวิธีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๑. ทำให้เกิดป่าไม้ในหมู่บ้าน หมู่บ้านในชนบทของเราบางแห่งในเวลานี้ขาดป่าไม้ แม้แต่จะหาไม้ทำฟืนก็ยาก เพราะป่าไม้ที่มีอยู่แต่เดิมถูกโค่นสร้างเป็นที่นาที่สวนจนหมดสิ้น เราจะต้องพร้อมใจกันสงวนที่ป่าที่ยังมีเหลืออยู่ ช่วยกันปลูกพันธุ์ไม้ บำรุงรักษาไว้ ผู้ใดตัดต้นไม้ต้นหนึ่งลงก็ต้องปลูกและบำรุงรักษาต้นใหม่ให้เจริญเติบโต สำหรับไว้ใช้ในเวลาภายหน้า

ถ้าเรามีที่ว่างริมไร่ริมสวน หรือริมนา ก็ไม่ควรปล่อยทิ้งไว้เปล่าประโยชน์ ควรหาไม้ที่ขึ้นง่ายโตเร็ว มาปลูกไว้ใช้ทำฟืน เผาถ่าน หรือใช้จักสานและทำประโยชน์อย่างอื่น เช่น ปลูกต้นแค ต้นสะแก กระถินมะขามเทศ ไว้ทำฟืนเผาถ่าน ปลูกไม้ไผ่ไว้ทำเครื่องจักสาน ปลูกหวายไว้ผูกมัด และปลูกต้นลานไว้ทำหมวก เป็นต้น เมื่อเราตัดต้นหนึ่งลง มีที่ว่างเราก็ปลูกต้นใหม่ขึ้นแทน ถ้าเราทำได้เช่นนี้ เราก็ไม่ขาดแคลนไม้ต่อไป

๒. ปลูกต้นไม้ในวัดวาอาราม บรรพบุรุษของเรานิยมปลูกต้นโพธิ์ไว้ตามวัดวาอาราม เป็นเครื่องระลึกถึงพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถือว่าเป็นการกุศล สมัยนี้ป่าไม้ดี ๆ ของเราเสียไปมาก ถ้าเราฟื้นฟูการปลูกต้นไม้ตามวัด จะได้ประโยชน์สองทาง คือได้ทั้งทางบุญกุศลและได้ทั้งประโยชน์ปัจจุบัน เป็นต้นว่า ปลูกต้นสารภี พิกุล บุนนาค ไว้ใช้ดอกทำยา ปลูกต้นสมอไทย สมอพิเภก สมอดีงู มะขามป้อม มะตูม ไว้ใช้ผล ปลูกต้น

ราชพฤกษ์ และต้นมะกา ไว้ใช้ฝักและใบ ปลูกดีปลี พริกไทย กระวาน กานพลู ลูกจันทน์เทศ สะค้าน และอื่น ๆ ไว้อย่างละต้นสองต้น เมื่อคนใดต้องการเครื่องยาไทย ก็จะได้ขอจากพระคุณเจ้าที่วัด จะทำให้เกิดความรู้สึกว่า บ้านกับวัดมีความผูกพันกันยิ่งขึ้น ในสมัยพุทธกาล เคยมีเศรษฐี และพระเจ้าแผ่นดินสร้างสวนป่าถวายพระพุทธเจ้า เช่น ท่านอนาถบิณฑิกะ สร้างสวนเชตวัน เป็นต้น เราจึงควรสร้างสวนป่า ให้แก่อารามในหมู่บ้านของเรา เพื่อประโยชน์ชั่วและชั่วหน้า

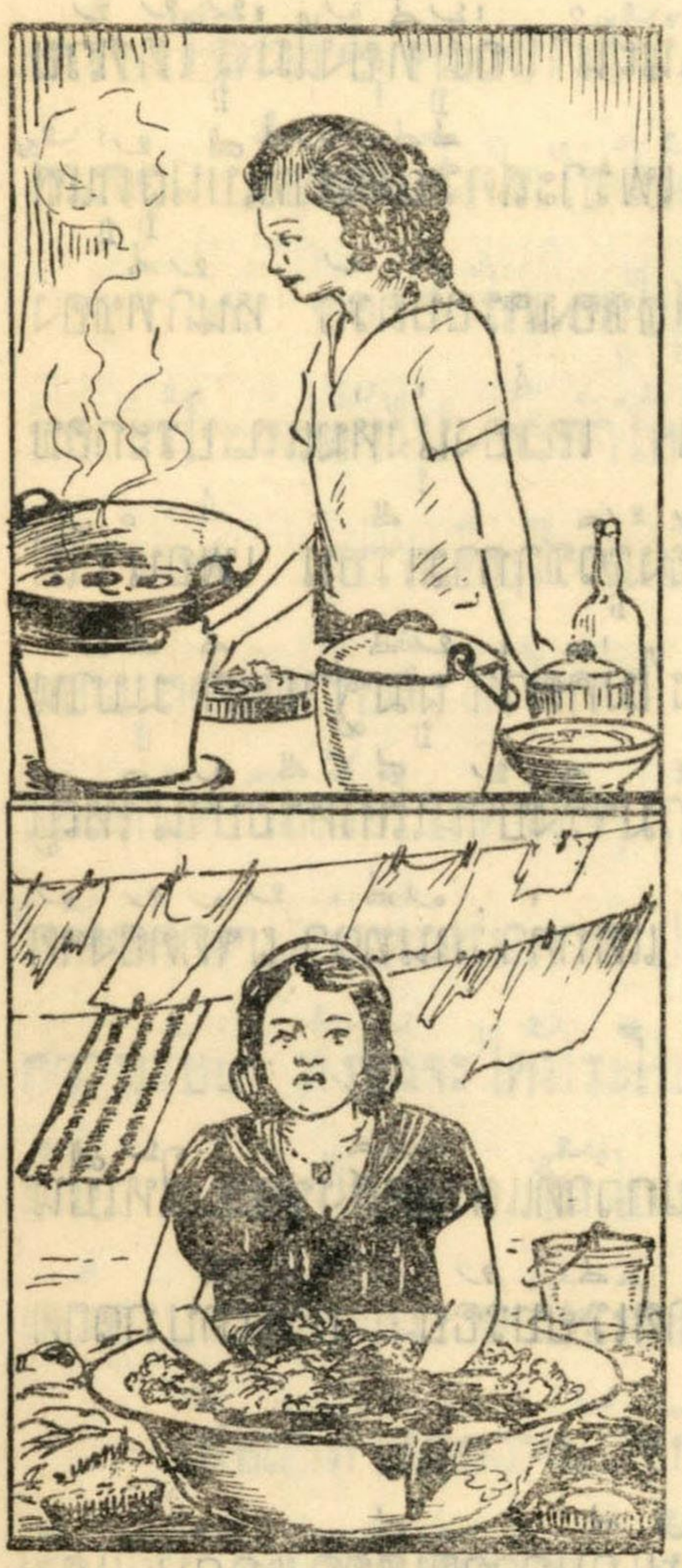
๓. <u>การบำรุงรักษาต้นไม้ข้างถนน</u> ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีอากาศร้อน การสัญจรไปมาตามถนนหนทางเวลากลางวัน เรารู้สึกว่าร้อนมาก ฉะนั้นถนนบางสาย ทางบ้านเมืองจึงจัดปลูกต้นไม้ไว้บังร่ม เราจะต้องช่วยกันบำรุงรักษาต้นไม้ข้างถนนเหล่านี้ เราจะไม่ตัดไม่ทำลาย เราต้องถือว่าต้นไม้เหล่านี้ปลูกไว้เพื่อประโยชน์ของพวกเราเอง ต้นไม้ข้างถนนเหล่านี้ นอกจากอาศัยร่มเงาแล้ว เมื่อมันงอกงามโตเต็มที่ ก็อาจตัดรานลงมาทำประโยชน์อย่างอื่นต่อไปได้

๔. <u>ปลูกต้นไม้ในวันชาติ</u> ในวันชาติทุก ๆ ปี ซึ่งตรงกับวันที่ ๕ ธันวาคม เจ้าหน้าที่จะประกาศให้ประชาชนไปร่วมทำพิธีปลูกต้นไม้ในที่สาธารณ เช่น ในบริเวณโรงเรียน โรงพยาบาล ที่ทำงานรัฐบาล และใน

ที่ว่างเปล่า เราทุกคนควรร่วมมือร่วมแรงกับเจ้าหน้าที่ ช่วยกันปลูกต้นไม้ในวันสำคัญนี้ การปลูกต้นไม้เปรียบเหมือนสร้างอนุสาวรีย์ที่มั่นคงถาวร เพราะเมื่อปลูกแล้วบำรุงให้ดี ต้นไม้ก็จะเติบโตแพร่พันธุ์ต่อไปได้ กล่าวกันว่า ครั้งหนึ่งมีพราหมณ์พวกหนึ่ง แผ่ศาสนาไปถึงไหน ก็นำต้นสักซึ่งเดิมมีอยู่ในประเทศอินเดีย ไปปลูกให้แพร่หลายที่นั่น ครั้นเวลาล่วงมาหลายร้อยปี ต้นสักกลายเป็นป่าสัก เป็นประโยชน์แก่ชนรุ่นหลังต่อไป ต้นไม้บางอย่างซึ่งเราปลูกในวันชาตินี้ เราอาจจะไม่มีชีวิตอยู่จนถึงวันที่ต้นไม้เหล่านั้นโตเต็มที่ใช้การได้ ผู้ที่จะได้เห็นต้นไม้เหล่านั้นโตเต็มที่อาจเป็นคนชั้นลูกชั้นหลาน แต่อย่างไรก็ดี ทุกครั้งที่เราเห็นต้นไม้ที่เราปลูกเจริญงอกงาม เราก็ยังได้รับความปลาบปลื้มใจ และชวนให้เรานึกถึงชาติของเราอยู่เสมอ เพราะว่าเราได้ทำการปลูกในวันชาติ.

บทที่ ๑๔

การเรือนและการทำครัว

สิ่งที่จำเป็นสำหรับมนุษย์มีอยู่ ๔ อย่าง คือ ที่อยู่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ยารักษาโรคนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นมากเมื่อเวลาเราเจ็บป่วย ในเวลาปกติเราต้องการเพียงที่อยู่ อาหารและเครื่องนุ่งห่ม ทุกคนต้องมีบ้านอยู่ และต้องรับประทานอาหารทุกวัน ดังนั้นเราควรมีความรู้เกี่ยวกับการเรือนและการทำครัวไว้บ้าง เพื่อตัวเราและคนในบ้านจะได้อยู่อย่างสุขสบาย สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่แวดล้อมตัวเราเสมอถ้ามีอะไรบกพร่องหรือไม่ดีก็อาจจะทำให้เกิดโทษได้ เช่นสมมุติว่าเราอยู่ในบ้านที่รกรุงรัง รับประทานอาหารที่ไม่เป็นประโยชน์แก่ร่างกาย ในไม่ช้าเราก็คงป่วย หรืออย่างน้อยก็มอมมัวไม่ดี เมื่อ

เวลาเชื้อโรคเข้าสู่ร่างกาย จะไม่มีกำลังพอที่จะต้านทานโรค เราก็จะเป็นโรคนั้นได้ง่าย

ความรู้เรื่องการเรือนและการทำครัว เป็นสิ่งที่ทุกคนควรรู้ เพราะเราจะได้รู้จักรักษาความสะอาดของบ้านและเครื่องใช้ รู้จักเลือกอาหารที่มีประโยชน์ และบางครั้งก็อาจให้คำแนะนำแก่ผู้ที่ยังไม่รู้ได้ด้วย สำหรับสตรีด้วยแล้วเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะสตรีมีหน้าที่เป็นผู้ดูแลบ้านเรือนให้เป็นไปโดยเรียบร้อย เพื่อความสุขของครอบครัว หน้าที่ของแม่บ้านมีมากเช่น จัดและทำความสะอาดบ้าน เครื่องนุ่งห่มและประกอบอาหาร เป็นต้น ด้วยเหตุนี้แม่บ้านจึงจำเป็นต้องรู้วิชาการเรือน เพื่อนำไปปฏิบัติให้เป็นประโยชน์ ข้อสำคัญก็คือ เราต้องไม่คิดว่า ผู้มีฐานะดี มีบ้านช่องใหญ่โตเท่านั้น ที่ควรจัดบ้านเรือน ความจริงบ้านเล็กหรือบ้านใหญ่ก็เช่นเดียวกัน เจ้าของบ้านต้องดูแลอยู่เสมอ แตกต่างกันที่ว่า ผู้จัดต้องจัดให้เหมาะสมแก่ฐานะและสถานที่ของตน

บ้านเรือนเป็นของสำคัญ ต้องหมั่นเก็บกวาดและจัดสิ่งของ ให้เป็นระเบียบอยู่เสมอ มิฉะนั้นบ้านเรือนจะไม่สะอาดเรียบร้อย การเก็บกวาดและการจัดบ้านเรือนควรปฏิบัติ ดังนี้

๑. ต้องรักษาให้สะอาดอยู่เสมอ หมั่นเก็บกวาดเช็ดถูทุกวัน และนาน ๆ ควรมีการกวาดครั้งใหญ่ครั้งหนึ่ง การกวาดครั้งใหญ่คือเก็บเสื่อ

หมอนที่นอนถอกผึงแดด เอาบันไดหรือพะองสูงพาดเพื่อขึ้นไปกวาดเพดาน ใช้ไม้กวาดแขวน ๆ กวาดไปตามมุมห้อง เมื่อกวาดแล้ว เอาผ้าเช็ดตามขอบประตู หน้าต่าง เครื่องเรือน แล้วจึงขัดและเช็ดพื้น

๒. ต้องจัดวางสิ่งของต่าง ๆ ให้เรียบร้อย ไม่กองกายปะปนกัน เครื่องใช้ต่าง ๆ ควรวางไว้ให้เป็นที่และเป็นหมวดหมู่ เพื่อจะได้หยิบใช้ได้ง่าย เมื่อหยิบสิ่งใดไปใช้แล้วก็นำกลับมาไว้ที่เดิม

๓. ของสิ่งใดแลดูไม่งามตา ควรเก็บแอบไว้ที่ลับ ๆ ไม่ควรวางของไว้เกะกะทั่วไป จะทำให้รู้สึกว่าบ้านรกรุงรัง

๔. สถานที่บริเวณบ้าน ต้องแผ้วถางปัดกวาดให้เตียน อย่าให้มีขยะมูลฝอยหรือสิ่งโสโครก เช่นมีน้ำเน่าขัง จะทำให้เป็นที่เพาะพันธุ์ยุงและทำให้เกิดเชื้อโรคต่าง ๆ ถ้ามีที่ว่างในบริเวณบ้าน ควรปลูกไม้ผลหรือไม้ดอก ตามแต่เห็นสมควร ประโยชน์ที่จะได้รับก็คือ ทำให้อากาศดี ป้องกันความร้อน ทั้งยังจะได้ประโยชน์จากดอก ผล และใบ ของต้นไม้เหล่านั้นด้วย บรรดาไม้ดอก ไม้ใบงาม ๆ ควรจัดปลูกไว้ตามหน้าบ้าน เพื่อเป็นเครื่องประดับบ้าน ทำให้เกิดความสวยงาม

เสื้อผ้าที่ใช้ต้องหมั่นซักฟอกให้สะอาดอยู่เสมอ ถ้าทิ้งไว้จนสกปรกเกินไป จะทำให้ซักยาก ทั้งทำให้เก่าและขาดเร็วด้วย เพราะเหงื่อของคนเราเค็ม จะกัดเสื้อผ้าให้ขาดเร็วขึ้น ก่อนจะซักควรซ่อมแซมส่วนที่ขาด

หรือที่ชำรุดเสียก่อน การซักผ้าที่ขาดอยู่แล้ว จะยิ่งทำให้ผ้าที่ขาดอยู่แล้วขาดมากขึ้นอีก ผ้าชนิดอ่อน เช่น มุ้ง ผ้าห่มนอน ควรซักบีบสองหรือสามครั้ง ไม่ควรปล่อยให้มีกลิ่นเหม็น และควรซักด้วยสบู่ทุกครั้ง เสื้อผ้าที่เปรอะเปื้อนของสกปรกบางชนิด เช่น เปื้อนน้ำหมาก เป็นต้น มีวิธีซักให้สะอาดดังตัวอย่างดังต่อไปนี้

เสื้อผ้าที่เปื้อนน้ำหมาก ให้โรยเกลือทรอยเปื้อนทันที แล้วบีบมะนาวถูตรงที่เปื้อนเสียก่อน แล้วจึงเอาน้ำสะอาดถูตรงที่เปื้อนจนหมดรสเปรี้ยว จึงเอาลงแช่น้ำเปล่า

ผ้าห่มนอนเก่า ๆ ก่อนซักควรแช่น้ำทิ้งไว้หนึ่งคืน รุ่งขึ้นจึงฟอกสบู่ซักอย่างธรรมดา

การรู้จักวิธีรักษาเครื่องนุ่งห่มและเครื่องใช้ในบ้าน ดังที่กล่าวมาแล้ว จะทำให้ของเหล่านี้คงทนถาวร เป็นสิ่งสำคัญสำหรับแม่บ้าน นอกจากจะรู้จักจัดและแต่งแล้ว ยังต้องรู้จักรักษาและซ่อมแซม รวมทั้งการรู้จักใช้ของให้ถูกกาลเทศะอีกด้วย อย่างไรก็ตามเราจะเห็นว่า การรักษาที่อยู่ เครื่องนุ่งห่ม หรือเครื่องใช้กิด ต้องคำนึงถึงความสะอาดเสมอ เพราะความสะอาดเป็นเครื่องป้องกันมิให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บ ทั้งมองดูงามตา และทำให้เกิดความสุขใจอีกด้วย

การทำครัว ครั้งแรกต้องคิดถึงห้องครัวก่อน ครัวเป็นส่วนหนึ่ง
ของบ้าน ที่ควรเอาใจใส่มาก เพราะว่าเป็นที่สำหรับปรุงอาหารรับประทาน
ทุกวัน ดังนั้นต้องรักษาความสะอาดให้มาก มีคำแนะนำเกี่ยวกับครัว
และการทำครัว คือ

๑. ในห้องครัวควรมีตู้สำหรับเก็บอาหาร เพื่อมิให้แมลงและสัตว์
เข้าไปเกาะกินอาหาร ทำให้เกิดความสกปรก ตู้ลวดจะเก็บอาหารไว้ได้
นานไม่เสียเร็ว เพราะลวดตาข่ายอากาศเข้าออกได้ ไม่อบเกินไป

๒. ควรมีชั้นสำหรับวางเครื่องใช้ต่างๆ ทั้งควรมีฝาชีลวดสำหรับ
ครอบกับข้าวเพื่อป้องกันแมลงวันตอม

๓. เครื่องใช้เบ็ดเตล็ดต่าง ๆ เช่น หม้อ กะทะ ทัพพี เขียง ฯลฯ
เหล่านี้ก่อนใช้ ต้องล้างเสียก่อน และเวลาใช้แล้ว ต้องล้างเช็ดให้สะอาด
สิ่งใดควรคว่ำหรือแขวน ก็ต้องคว่ำหรือแขวนให้เรียบร้อย ไม่ควรทิ้งไว้
เกะกะ ถ้วยชามต่าง ๆ เมื่อใช้แล้วควรล้างฟอกสบู่ให้สะอาด แล้วเช็ด
ให้แห้ง เก็บไว้ให้เป็นระเบียบ

๔. เมื่อเสร็จจากการทำอาหารแล้วทุกเวลา ควรกวาดเช็ดถูครัว
ให้สะอาดอยู่เสมอ

๕. เศษอาหารต้องมีที่สำหรับทิ้ง เช่น มีหลุมฝัง เป็นต้น ถ้าทิ้งไว้
ตามใต้ถุนครัว จะทำให้สกปรก มีกลิ่นเหม็นเน่า เป็นอาหารของหนู
และเป็นที่เกิดของเชื้อโรค

๖.ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับการครัว จะต้องระวังความสะอาด ให้มาก มิฉะนั้นอาหารที่ทำขึ้น อาจสกปรกและอาจมีเชื้อโรคติดด้วย เมื่อรับประทานเข้าไปจะเป็นโทษแก่ร่างกาย

ในห้องสมุดแห่งหนึ่ง ๆ อาจจะมีหนังสือเกี่ยวกับการเรือน และการครัวอยู่บ้าง ถ้ามีเวลาว่าง แม่บ้านควรเลือกอ่านหนังสือชนิดนี้ เพราะจะได้ความรู้เพิ่มเติม และจะได้นำไปปฏิบัติ เพื่อความสุขของตนเอง และครอบครัวต่อไป

บทที่ ๑๕

สุภาษิตสอนหญิง

สุนทรภู่ นักประพันธ์เอกของไทยสมัยร้อยปีกว่ามานี้ ได้แต่งกลอนสุภาษิตสอนหญิงไว้เป็นคติเตือนใจหญิงไทยทั้งหลาย แม้เวลาจะล่วงเลยมานาน ประเพณีนิยมของชาวไทยได้เปลี่ยนแปลงไปบ้างก็ตาม แต่สุภาษิตเหล่านี้ก็เป็นเรื่องที่น่ารู้ และควรที่ผู้หญิงจะเลือกปฏิบัติตามได้ตามความเหมาะสม จึงขอยกเอาคำกลอนบางตอนในสุภาษิตสอนหญิงขึ้นมากล่าวดังต่อไปนี้.

ผู้ใดเกิดเป็นสตรีอันมีศักดิ์ บำรุงรักกายไว้ให้เป็นผล
สงวนงามตามระบอบให้ชอบกล จึงจะพ้นภัยพาลการนินทา
เป็นสาวแซ่แร่รวยสวยสะอาด ก็หมายมาดเหมือนมณีอันมีค่า
แม้นแตกร้าวรานรอยถอยราคา จะพลอยพาหอมหายจากกายนาง
อันตัวต่ำแล้วอย่าทำให้กายสูง ดูเยี่ยงยุงยังมีแววทิวงหาง
คอยเสงี่ยมเจียมใจจะไว้วาง ให้ต้องอย่างกิริยาเป็นนารี
จะนุ่งห่มดูพอสมศักดิ์สงวน ให้สมควรรับพักตร์ตามศักดิ์ศรี
จะผัดหน้าทาแป้งแต่งอินทรีย์ ดูฉวีผิวเนื้ออย่าเหลือเกิน

จะเก็บไรไว้ผมให้สมพักตร์ บำรุงศักดิ์ตามศรีมิให้เขิน
เป็นสุภาพราบเรียบแลเจริญ คงมีผู้สรรเสริญอนงค์ตรง
ใครเห็นน้องต้องนิยมชมไม่ขาด ว่าฉลาดแต่งร่างเหมือนนางหงส์
ถึงรูปงามทรามสงวนนวลอนงค์ ไม่รู้จักแต่งทรงก็เสียงาม
ประการหนึ่งซึ่งจะเดินดำเนินนาด ค่อยเยื้องยาตรยกย่างไปกลางสนาม
อย่าไกวแขนสุดแขนเขาห้ามปราม เสงี่ยมงามสงวนไว้แต่ในที่
อย่าเดินกรายย้ายอกยกผ้าห่ม อย่าเสยผมกลางทางห่างวิถี
อย่าพูดเพ้อเจ้อไปไม่สู้ดี เหย้าเรือนมีกลับมาจึงหารือ
ให้กำหนดจดจำแต่คำชอบ ผิดระบอบแบบกระบวนอย่าควรถือ
อย่านุ่งผ้าพกใหญ่ใส่สะดือ เขาจะลือว่าเล่นไม่เห็นควร
อย่าลืมตัวมัวเดินให้เพลินจิต ระวังปกปิดบ้องของสงวน
เป็นนารีที่อายหลายกระบวน จงสงวนศักดิ์สง่าอย่าให้อาย
อนึ่งเนตรอย่าสังเกตให้เกินนัก จงรู้จักอาการประมาณหมาย
แม้นประสบพบเหล่าเจ้าผู้ชาย อย่าชม้ายทำชม้อยตะบอยแล
อันนัยน์ตาพาตัวให้มัวหมอง เหมือนทำนองแนะออกบอกกระแส
จริงมิจริงเขาก็เอาไปเล่าแซ่ คนรังแกมนกว่านัยน์ตาคม
อันที่จริงหญิงกับชายย่อมหมายรัก มิใช่จักตัดทางที่สร้างสม
แม้นจะรักรักไว้ในอารมณ์ อย่ารักชมนอกหน้าเป็นราคี

ดังพฤกษาต้องวายุพัดโบก
เขย้นโยกกิ่งไม่ทิ้งที่
จงยับยั้งชั่งใจเสียให้ดี
เหมือนหนึ่งจามรักษากาย
อันตัวนางเปรียบอย่างปทุเมศ
พ่ายประเวศผุดพ้นชลสาย
หอมผกาเกสรขจรจาย
มิได้วายภุมรินถวิลปอง
ครั้นได้ชมสมจิตพิศวาส
ก็นิราศแรมจรัลผันผยอง
ไม่อยู่เฝ้าเคล้าร่ำทำลอง
ดูทำนองใจชายก็คล้ายกัน
แม้นชายใดใจประสงค์มาหลงรัก
ให้รู้จักเชิงชายที่หมายมั่น
อันความรักของชายนั้นหลายชั้น
เขาว่ารักรักนั้นประการใด
จงพินิจพิศดูให้รู้แน่
อย่าทำแต่ใจเร็วจะเหลวไหล
เปรียบเหมือนคิดปริศนาอย่าไว้ใจ
มันมักไพล่แพลงชมเป็นหลุมพราง
อันแม่สออย่าได้ถือเป็นบรรทัด
สารพัดเขาจะพูดนี่สุดอย่าง
แต่ล้วนดีมีบุญลูกขุนนาง
มายวดอ้างให้องค์หลงอาลัย
อันร้ายดีมิได้เห็นเป็นแต่ว่า
จะคาดน่าแน่ลงที่ตรงไหน
เหมือนเขาหลอกบอกลาภที่เมืองไกล
อย่าควรไปตามคำเขารำพัน.

สมุดแห่งชาติ
๑๓ ก.ค. ๒๕๑๐
กรมศิลปากร

พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภา นายกำธร สถิรกุล ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา

๑๗ กันวาคม ๒๕๐๙